

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK PROGRAMI

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNİN
KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN EYSENCK'IN KİŞİLİK KURAMINA
DAYALI OLARAK BELİRLENMESİ

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM ENSTİTÜSÜ
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

61370

Hikmet YAZICI

HAZİRAN-1997

TRABZON

61370

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK PROGRAMI

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNİN
KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN
EYSENCK'İN KİŞİLİK KURAMINA DAYALI OLARAK BELİRLENMESİ

Hikmet YAZICI

Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde
"Bilim Uzmanı (Rehberlik ve Psikolojik Danışma)"
Ünvanının Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir

61370

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 13. 06. 1997

Tezin Sözlü Savunma Tarihi : 04. 07. 1997

Tez Danışmanı: Prof.Dr.İsmail ÖZÇELİK

Jüri Üyesi: Prof.Dr.Zafer GÖKÇAKAN

Jüri Üyesi: Y.Doç.Dr. Yaşar ÖZBAY

Enstitü Müdürü :Prof. Dr.Alaettin TANDOĞAN

HAZİRAN - 1997

TRABZON

0.SUNUŞ

00.Önsöz

Bu tez çalışması Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programında yapılmıştır.

Üniversitede okuyan öğrencilerin fizyolojik, duygusal ve sosyal özellikleri dikkate alındığında bu çalışmanın konusu olan öğrencilerin kişilik özelliklerinin belirlenmesinin hem eğitim-öğretim hizmetlerinin, hem de bu hizmetlerin bir parçası olan öğrenci kişilik hizmetlerinin daha etkili olarak sunulabilmesine katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Çalışma iki aşamada yapılmıştır. Birinci aşamada kişilik envanteri çoğaltılarak öğrencilere dağıtılmıştır. İkinci aşamada ise ölçme araçları toplanarak analizleri yapılmıştır. Veri analizlerinde değişik istatistiksel tekniklerden yararlanılmıştır.

Bu çalışmanın yapılmasında yardımlarını esirgemeyen başta danışmanım Sayın Prof.Dr İsmail ÖZÇELİK'e, ayrıca Sayın Prof.Dr. Zafer GÖKÇAKAN'a, çalışmanın her bölümünde katkıları olan Sayın Y. Doç. Dr. Yaşar ÖZBAY'a ve ölçme araçlarının değerlendirilmesinde yardımcı olan Sayın Araş. Gör.Nedim ALEV'e teşekkür ederim.

Trabzon, Haziran 1997

Hikmet YAZICI

01. İçindekiler

0. SUNUŞ	III
00. Önsöz	I
01. İçindekiler	IV
02. Özet	VII
03. Summary.	V
04. Tablolar Listesi	VIII-XII
05. Kısaltmalar Listesi	XIII
GİRİŞ	1-3

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KİŞİLİK KURAMLARI	4-11
10. Bazı Kişilik Kuramları Hakkında Kısa Tanımlayıcı Bilgiler	4
11. Eysenck'in Kişilik Kuramı	7
12. Araştırmanın Amaçları	11
13. Araştırmanın Önemi	11
14. Araştırmanın Varsayımlar	12
15. Araştırmanın Sınırlılıkları	12
16. Araştırmada Kullanılan Terimlerin Tanımları	13

İKİNCİ BÖLÜM

2. ARAŞTIRMA İLE İLGİLİ YAYINLAR	14-17
--	-------

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	18-25
30. Araştırmanın Yöntemi	18
31. Araştırma Grubu	18
32. Araştırmanın Örneklemi	19

33. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları	20
330. Bilgi Toplama Formu	20
331. Eysenck Kişilik Envanteri	21
34. Araştırmanın Veri Toplama Tekniği	24
35. Araştırmada Kullanılan Veri Analiz Teknikleri	25

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE YORUMLARI	26-46
40. Araştırmanın Bulguları	26
41. Araştırmanın Yargıları	46
42. Araştırmanın Önerileri.	47
YARARLANILAN KAYNAKLAR	48
EKLER	52
EK-1	53
EK-2	55
ÖZGEÇMİŞ	63

02. Özet

Bu çalışmanın temel amacı KTÜ öğrencilerinin kişilik özelliklerinin Eysenck' in kişilik kuramına dayalı olarak belirlenmesidir. Bu temel amacın yanında öğrencilerin Eysenck Kişilik Envanterinden bazı değişkenlere bağlı olarak aldıkları ortalama puanların tespiti, üç farklı ölçekten aldıkları puanların bazı değişkenlere göre grup farklılıklarının incelenmesi ile farklı değişkenler arasındaki ilişkiler ve farklılıklar ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Araştırma grubu KTÜ Fen Edebiyat Fakültesi, Orman Fakültesi, İ.İ.B.F, M.M.F, Fatih Eğitim Fakültesi ve Sürmene Deniz Bilimleri Fakültesinde okuyan beklemeli ve ikinci öğretim programlarına kayıtlı olmayan yaklaşık 650 öğrenciden oluşmuştur.

Araştırma tarama modelinde yapılan bir çalışmadır. Bu çalışmada öğrencilerin ölçekten aldıkları puanların normatif olarak dağılımları ortaya konmuştur. Bunun yanında alt ölçeklere dayalı olarak grup farklılıklarının incelenmesi için varyans analizi ve farklı değişkenler arası ilişkiler ve farklılıkları ortaya çıkarmak için X^2 kare testi kullanılmıştır.

Araştırmanın sonuçlarına göre KTÜ öğrencilerinin Eysenck Kişilik Envanterinden aldıkları puanların ortalaması, daha önce yüksek öğretim gençliğine yönelik olarak yapılan çalışmada ortaya çıkarılan puanlara benzerlik göstermektedir. Öğrencilerin ölçeklerden aldıkları puanlar, psikotik ve nörotik eğilimlere sahip olmadıklarını bunun yanında dışadönüklük özellikleri gösterdiklerini ortaya çıkarmıştır.

Fakülte, sınıf ve sosyo-ekonomik gelir düzeyi değişkenlerine bağlı olarak yapılan grup farklılıklarını inceleme çalışmasında, nörotizm ölçeğinde fakülte öğrencileri arasında istatistiksel olarak manidar düzeyde bir farka rastlanmıştır. Bu farkın Fatih Eğitim Fakültesi öğrencilerinden kaynaklandığı belirlenmiştir. Psikotizm ölçeğinde de fakülteler arasında bir farka rastlanmıştır bu farkın da İİBF öğrencilerinden kaynaklandığı tespit edilmiştir.

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre psikotik eğilimlere sahip olup olmadıkları anlamlı bulunmuştur. Bu anlamlılığın erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha yüksek düzeyde psikotik eğilimlere sahip olmalarından kaynaklandığı ortaya çıkarılmıştır.

03. Summary

The primary purpose of the study is to determine underlying personality characteristics of Karadeniz Technical University students according to Eysenck's theory. In addition to this main purpose, the investigation of average scores on Eysenck's Personality Inventory on the basis of some variables and the differences among some groups are also undertaken.

The sample of the study is recruited from the colleges of Art and Sciences, Forestry, Faculty of Economics and Business Administration, Architecture and Engineering, Sürmene Marine Sciences and Fatih Education Faculty and consists of approximately 650 students in regular education at KTÜ.

The study is in descriptive and survey format. In this study, students' normal distributions are formed on basis of the scores obtained on submeasures. Group differences of different measures with variance analysis on nonparametric measures, X^2 test was performed for the relationship among variance independent variables.

The findings show parallelism with earlier findings on Eysenck Personality measures in terms of parametric characteristics of the scores found in higher education population.

The findings indicate that university students did not score high on psychotic, and neurotic tendencies, but come up with the evidence of extravertedness tendencies.

Some group differences were found in terms of colleges, sex, grade level, SED on some of the personality measures. Among the colleges students in College of Education were found to be more inclined to neurotism. The other finding on colleges was that College of Economics and Business students on psychoticism measure.

The group differences of grade level were tested, and it revealed that sophmores scored less on neurotism than other students. In term of sex differences, there found to be a difference between female and male students. Female students are more tend to be neurotic however male students seem to be more extraverted than females.

04. Tablolar Listesi

<u>Tablo Nr</u>	<u>Tablo Adı</u>	<u>Sayfa Nr</u>
1	1996-1997 Eğitim-Öğretim Yılında KTÜ’de Okumakta Olan ve Araştırmanın Evrenini Oluşturan Öğrencilerin Fakülte, Sınıf ve Cinsiyetlere Göre Dağılımı.....	19
2	1996-1997 Eğitim-Öğretim Yılında KTÜ’de Okumakta Olan ve Araştırmanın Örneklemi Oluşturan Öğrencilerin Fakülte, Sınıf ve Cinsiyetlere Göre Dağılımı.....	20
3	Bütün Değişkenler Hakkında Tanımlayıcı Bilgiler.....	26-27
4	KTÜ Öğrencilerinin Psikotiklik, Dışadönüklük, ve Nörotizm Ölçeklerinden Aldıkları Puanların Ortalamaları, Standartsapmaları ve Yüzdelik Norm Dağılımları	28
5	Cinsiyet Değişkenine Bağlı Olarak İngiltere ve Türkiye’de Yapılan Norm Çalışmalarını ile KTÜ Öğrencilerinin Aldıkları Ortalama Puanların Karşılaştırılması	29
6	KTÜ Öğrencilerin Fakültelere Göre Dışadönüklük Ölçeğinden Aldıkları Puanların Aritmetik Ortalamaları, Standartsapmaları ve Yüzdelik Norm Dağılımları.....	30
7	KTÜ Öğrencilerinin CİN 'e Göre Dışadönüklük Ölçeğinden Aldıkları Puanların Aritmetik Ortalamaları, Standartsapmaları ve Yüzdelik Norm Dağılımları.....	31

8	KTÜ Öğrencilerinin SED'e Göre Dışadönüklük Ölçeğinden Aldıkları Puanların Aritmetik Ortalamaları, Standartsapmaları ve Yüzdelik Norm Dağılımları.....	31
9	KTÜ Öğrencilerin İKA'ya göre Dışadönüklük Ölçeğinden Aldıkları Puanların Aritmetik Ortalamaları, Standartsapmaları ve Yüzdelik Norm Dağılımları.....	32
10	KTÜ Öğrencilerinin Fakültele Göre Nörotizm Ölçeğinden Aldıkları Puanların Aritmetik Ortalamaları, Standartsapmaları ve Yüzdelik Norm Dağılımları.....	33
11	KTÜ Öğrencilerinin CİN'e Göre Nörotizm Ölçeğinden Aldıkları Puanların Aritmetik Ortalamaları, Standartsapmaları ve Yüzdelik Norm Dağılımları.....	33
12	KTÜ Öğrencilerinin SED'e Göre Nörotizm Ölçeğinden Aldıkları Puanların Aritmetik Ortalamaları, Standartsapmaları ve Yüzdelik Norm Dağılımları.....	34
13	KTÜ Öğrencilerinin İKA'ya Göre Nörotizm Ölçeğinden Aldıkları Puanların Aritmetik Ortalamaları, Standartsapmaları ve Yüzdelik Norm Dağılımları.....	34
14	KTÜ Öğrencilerinin Fakültele Göre Psikotizm Ölçeğinden Aldıkları Puanların Aritmetik Ortalamaları, Standartsapmaları ve Yüzdelik Norm Dağılımları.....	35
15	KTÜ Öğrencilerinin SED'e Göre Psikotizm Ölçeğinden Aldıkları Puanların Aritmetik Ortalamaları, Standartsapmaları ve Yüzdelik Norm Dağılımları.....	36

16	KTÜ Öğrencilerinin İKA'ya Göre Psikotizm Ölçeğinden Aldıkları Puanların Aritmetik Ortalamaları, Standartsapmaları ve Yüzdelik Norm Dağılımları.....	36
17	KTÜ Öğrencilerinin CİN'e Göre Psikotizm Ölçeğinden Aldıkları Puanların Aritmetik Ortalamaları, Standartsapmaları ve Yüzdelik Norm Dağılımları.....	37
18	Nörotizm Ölçeğinde Fakülte Grup Farklılıklarının İncelenmesi	37
19	Nörotizm Ölçeğinde Sınıf Grup Farklılıklarının İncelenmesi.....	38
20	Nörotizm Ölçeğinde SED Grup Farklılıklarının İncelenmesi	38
21	Psikotizm Ölçeğinde Fakülte Grup Farklılıklarının İncelenmesi	39
22	Psikotizm Ölçeğinde Sınıf Grup Farklılıklarının İncelenmesi	40
23	Psikotizm Ölçeğinde SED Grup Farklılıklarının İncelenmesi	40
24	Dışadönüklük Ölçeğinde Fakülte Grup Farklılıklarının İncelenmesi.....	41
25	Dışadönüklük Ölçeğinde Sınıf Grup Farklılıklarının İncelenmesi.....	41
26	Dışadönüklük Ölçeğinde SED Grup Farklılıklarının İncelenmesi.....	42
27	KTÜ Öğrencilerinin Psikotik Eğilimlere Sahip Olup Olmamasının Cinsiyete Göre Sayı ve Yüzde Dağılımları	42

28	KTÜ Öğrencilerinin Nörotik Eğilimlere Sahip Olup Olmamasının Cinsiyete Göre Sayı ve Yüzde Dağılımları	43
29	Öğrencilerin Dışadönüklük Eğilimlere Sahip Olup Olmamasının Cinsiyete Göre Sayı ve Yüzde Dağılımları	44
30	KTÜ Öğrencilerinin Psikotik Eğilimlere Sahip Olup Olmamasının Fakültelere Göre Sayı ve Yüzde Dağılımları	44
31	KTÜ Öğrencilerinin Nörotik Eğilimlere Sahip Olup Olmamasının Fakültelere Göre Sayı ve Yüzde Dağılımları	45
32	KTÜ Öğrencilerinin Dışadönüklük Eğilimlere Sahip Olup Olmamasının Fakültelere Göre Sayı ve Yüzde Dağılımları	46

05.Kısaltmalar Listesi

CİN	:	Cinsiyet
E	:	Dışadönüklük
EKE	:	Eysenck Kişilik Envanteri
H.Ü	:	Hacettepe Üniversitesi
İ	:	İçedönüklük
İİBF	:	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
İKA	:	İkamet Edilen Yer
İÜEF	:	İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
KTÜ	:	Karadeniz Teknik Üniversitesi
L	:	Yalan
MMF	:	Mühendislik Mimarlık Fakültesi
N	:	Nörotizm
P	:	Psikotizm
SED	:	Sosyo-Ekonomik Gelir Düzeyi
SBE	:	Sosyal Bilimler Enstitüsü

GİRİŞ

Kişilik, psikoloji alanı içinde ele alınan ve üzerinde en çok araştırma yapılan konulardan birisi olarak görülebilir. Çok yönlü bir kavram olan kişiliğin; bireylerin incelenabilir ve ölçülebilir davranışları dikkate alınarak ortaya konan davranışsal yönü, toplumsal açıdan incelenmesine ilişkin sosyal yönü ve kişiliği oluşturan dinamik güçlerin ele alınıp incelenmesine yönelik olarak ta derinlik psikolojisi yönü vardır.

Kişilik yapısının tanımlanmasına ilişkin olarak değişik açılardan geliştirilen yaklaşımlar, bir bakıma bu kavramı ifade etmeye çalışan kişilerin algılama ve ilgi alanlarına göre farklılıklar gösterebilmektedir. Örneğin kişilik kavramının psikoloji alanı ile toplumsal yaşantı içindeki algılama ve tanımlamaları birbirinden oldukça farklı olabilmektedir. Kişiliğin bir çok kavramı kapsayacak kadar geniş anlamları ifade etmesi, değişik şekillerde tanımlanmasına neden olmuştur. BAYMUR (1994) ALLPORT'un bir incelemesinde kişilik kavramının birbirinden ayrı olarak tam kırksekiz türde tanımlanabildiğini belirtmiştir (s.253).

Bu anlatılanların sonucunda bazı kişilik tanımlamalarının ele alınması yararlı olabilecektir.

GÜRÜN (1991) kişiliği; zihinsel, duygusal, bedensel ve fizyolojik görünümünün dinamik bir örgütlenmesi olarak ifade eder. Ona göre bireyin kişiliği biyolojik ve psikolojik faktörlerin etkisiyle oluşur ve bireyin kendine özgü diğerlerinden farklı olan yapısını belirler (s.86). ERKUŞ (1994) kişiliği tanımlarken, bu kavramın insanı başkalarından ayıran bilişsel, duygusal ve davranışsal özelliklerin tümünü içerdiğini vurgular (s.144). Erkuş burada farklı olarak bilişsel duygusal ve davranışsal faktörlere değinmekte ve bunların herkeste farklı olarak bulunabileceğini vurgulamaktadır. ARICI ve arkadaşlarına göre (1980) MORGAŖ, kişiliğin bireylerin öznel ve ayırıcı davranışlarını içerdiğini ifade eder (s.313). Bu tanımda da özellikle bireylerin kendilerine özgü olan ve başkalarından ayrılabilen davranışlarının kişiliğin ifade edilmesinde etkili olduğu ortaya konmaktadır. CÜCELIOĞLU (1992) kişiliğin, bireyin iç ve dış çevresiyle kurduğu, diğer bireylerden ayırt edici, tutarlı ve yapılanmış bir ilişki biçimi olduğunu belirtir (s.404). Bu tanımda diğerlerinden farklı olarak tutarlılık ve yapılanma kavramları üzerinde durulmaktadır. Yani kişilik yapısının kendi içinde belli bir sistematik yapıya sahip olduğu ifade edilmektedir. BURGER (1993) kişiliği birbirleriyle ilişkili olan özgür davranışlar bütünü olarak tanımlar (s.3). Bu tanımda da davranışların uyumlu ilişkisi üzerinde durulmakta ve kişiliğin bunların bir organizasyonu şeklinde ortaya çıktığı belirtilmektedir.

Kişilikle ilgili bir çok tanımlama yapılırken, kişilik kavramıyla karıştırılan ve zaman zaman onun yerine kullanılan bazı kişilik terimlerinden de bahsedilebilir.

Bunlar; karakter, huy, mizaç ve benliktir.

MORTON PRINCE kişiliği doğuştan var olan yaradılış özellikleri, karakteri ise bu özelliklerin gelişerek oluşturdıkları ahenkli bütün olarak tanımlar (ENÇ, 1994,s.31). Karakteri kişilikten ayıracak en önemli nokta, bu kavramın ahlaki bir niteliğinin olmasıdır. yani toplumsal yaşantı içinde ahlaklı olma ile karakterli olma çoğu kez aynı anlamlarda kullanılmaktadır. Karakter kişinin toplum yaşantısı içerisinde ilk yıllardan itibaren toplumsal değerleri benimsemesiyle oluşur. Bu açıda bakıldığında karakter kişiliğin tamamını değil sadece bir kısmını ifade edebilecek bir anlam taşır.

Kişiliğin karıştırıldığı kavramlardan diğer ikisi huy ve mizaçtır. Mizaç genel olarak insanın duygusal ve devinimsel yaşamını ifade eden bir kavram olarak kullanılır. Başka bir deyişle bireyin duygusal durumunun dengelenmesi ile ilgili özellikleri ifade eden bir kavramdır. Mizaç ya da huy kavramları günlük yaşam içinde duygusal tepkilerin bireye özgü bir şekilde değişmesini ifade eder (KÖKNEL, 1983, s.24).

Bir insanın kendisini ve çevresini algılama biçimini ifade eden benlik de bazen kişilik kavramıyla karıştırılmaktadır. Oysa bu kavram kişiliğin öznel yanını oluşturan bir yapı olarak ifade edilebilir (BAYMUR, 1994, s.264).

Yapısı oldukça karmaşık olan, bir çok farklı boyuttan ele alınabilen kişiliğin oluşumunda ve gelişiminde birçok faktörün etkisi vardır. Zaten hem kişiliğin oluşumuyla hem de kişiliğin oluşumunda etkili olan faktörlere ilişkin olarak değişik anlayışlar geliştirilmiştir. Ancak genel bir perspektiften bakıldığında adeta bir tual gibi çok geniş bir alanı kapsayan kişiliği açıklamak için ulaşılabilir kuram ve yöntemler bütünüünün tam olarak anlaşılmasında sınırlılıklar vardır. Kişilikle ilgili tartışmalar davranışın sadece bir boyutu üzerinde odaklaştığından, kişilik gelişiminin doğası tam olarak ifade edilememektedir.

Günümüzde yapılan çoğu kişilik araştırması ve tanımlaması, bilişsel yetenek, genetik miras, fiziksel gelişim ya da kültürel etki gibi kişiliğin oluşumunda etkili olabilecek olan tüm faktörleri göz önüne almada istenilen düzeyde başarılı olamamaktadır (GROTEVANT, 1995, s.154). Değişik araştırmacılar kişiliğin oluşumu ve gelişimi ile ilgili olarak farklı etkenleri dikkate almaktadırlar. Örneğin MORGAN, kişiliğin oluşumunda yeteneklerin, sosyal öğrenmelerin, aile ve toplumsal etmenlerin önemli düzeyde etkili olduğunu belirtir (ARICI ve diğerleri, 1980, s.324). Morgan bunun yanında klasik koşullanmanın, edimsel koşullanmanın ve gözleyerek öğrenmenin de kişiliğin şekillenmesinde etkili olduğunu ifade

etmiştir (s.324). COLEMAN (1964) kişiliğin oluşumunda çevre ve kalıtım etkileşiminin son derece etkili olduğu görüşünü ortaya koymuştur (s.61). KÖKNEL'de (1983) kalıtımın, iç salgıların, zeka ve içgüdü gibi biyolojik ve fizyolojik etkenlerin kişiliğin maddi temelini bir başka deyişle alt yapısını oluşturduklarını bunun yanında ailesi ait olduğu toplumsal kesim, ulus ve uygarlık gibi kavramların da bireyin manevi yapısını yani üst benini oluşturduklarını vurgulamıştır (s.81). ÖZTÜRK (1994) kişilik oluşumunu değerlendirirken nörobiyolojik, bilişsel, duyuşsal, nesne ilişkileri, yaşam sorunları, engellemeler, savunma düzenekleri gibi boyutların biyopsikososyal bir bütün olarak dikkate alınması gerektiğini söylemiştir (s.70). Her ne kadar kişilik gelişimi ve oluşumu üzerinde hangi faktörlerin ne düzeyde etkili olduğuna ilişkin farklı anlayışlar ortaya konmuşsa da, bireyin içinde doğup büyüdüğü toplumsal ortamın ve çevrenin önemli derecede etkili olduğu ve anneyle kurulan ilişkinin büyük önem taşıdığı genelde kabul edilen bir görüştür (KÖKNEL 1994, s.191). Kişiliğin oluşmasında ayrıca patolojik yönsemelerin, anlatım ve davranış şeklinin ve sosyal tutumların da önemli düzeyde bir role sahip olduğu kabul edilmektedir (ÖZTABAĞ, 1983, s.174).

Kişilik özellikleri, iyi-kötü, faal-durgun, atılgan-çekingen, güvenilir-şüpheli gibi birbirine zıt sıfatlar halinde ifade edilebilir Türkçe'de 10-15 binin üzerinde kişilik özelliği olduğu kesindir. İngilizce de yapılan araştırmalar bu rakkamın 20 binin üzerinde olduğunu ortaya koymuştur (CÜCELİOĞLU, 1992, s.417).

Bu çalışmada Eysenck Kişilik Envanteri kullanılarak KTÜ öğrencilerinin kişilik özellikleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın birinci bölümünde farklı kişilik yaklaşımları kısaca ele alınmış ve Eysenck'in kişilik kuramı üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde Eysenck' in kişilik kuramına dayalı olarak ve Eysenck Kişilik Envanteri kullanılarak yapılan araştırmalara değinilmiştir.

Üçüncü bölümde araştırmada kullanılan araştırma yöntemlerinden bahsedilmiş, araştırma modelinin nasıl oluşturulduğu ve hangi analiz tekniklerinin kullanıldığı belirtilmiştir.

Dördüncü bölümde KTÜ öğrencilerinin Eysenck Kişilik Envanterinden aldıkları puanlar tesbit edilmiş, buna dayalı olarak psikotizm, nörotizm ve dışadönüklük özelliklerine sahip olup olmadıkları araştırılmıştır. Bunun yanında fakülte, sınıf, cinsiyet ikamet edilen yer, sosyo ekonomik gelir düzeyi gibi değişkenlere dayalı olarak üç ölçekten alınan puanlar arasındaki farklılıklar ve bu farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığı belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca bazı değişkenler arasındaki ilişkilerin manidarlığı üzerinde durulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KİŞİLİK KURAMLARI

10. Bazı Kişilik Kuramları Hakkında Kısa Tanımlayıcı Bilgiler

Kişilik yapısı ve bu yapıyı oluşturan süreçler değişik çağlarda farklı yöntemlere dayalı olarak bir çok disipline araştırma konusu olmuştur. En son olarak psikiatri alanıyla uğraşan doktorlar klinik ve deneysel yöntemlere dayalı olarak kişilik konusunda çalışmalar yapmışlardır.

Kişiliğin farklı boyutlardan ele alınması, ya da başka bir deyişle kişiliği açıklamaya çalışırken önem verilen etkenlerin değişik oluşu, bu alanla ilgili geliştirilen anlayışların da farklı olmasına neden olmuştur. Bu değişik anlayışlar kişilik yapısını incelerken ve bunun sonucunda da açıklamaya çalışırken sistematik bir anlayışın geliştirilmesi gereğini ortaya koymuştur. Kişiliği bir bütün olarak sistematik bir şekilde araştırma ve açıklama çabaları kişilik kuramlarının geliştirilmesine neden olmuştur. Kişilik kuramları, kişiliğin oluşmasında etkili olan faktörlerin belirlenmesine yönelik olarak ne, nasıl, niçin gibi soruları sorarak bunlara cevaplar bulmaya çalışır. Kişiliğin araştırılması, her biri farklı bireysel özellikler üzerinde veya durumlara ait değişkenler üzerinde odaklaşan sonu gelmez teori ve modelleri kapsamıştır (ARKONAÇ, 1993, s.360).

Kişilikle ilgili pek çok kuram geliştirilmiştir. Bu alanla ilgilenen her araştırmacı kendi anlayış ve araştırma yönü üzerinde kuram geliştirme çabası içine girmiştir. Ancak gerek kuramların birbirleriyle olan benzeşik yönleri gerekse kuramlar ortaya konurken uygulanan yöntemler belli kuramların belli anlayışlar altında toplanması gereğini de ortaya çıkarmıştır.

Kişilikle ilgili geliştirilen kuramlardan biri Psikoanalitik Yaklaşımdır. bu yaklaşımın kurucusu Freud'dur. Freud' un yapısal kişilik kuramına göre kişiliği oluşturan üç temel birim vardır; id, ego, süpereo. İd kişiliğin en kaba en ilkel kalıtımsal dürtü ve isteklerini taşır. İd' in içerdiği temel dürtüler saldırganlık ve cinselliktir. İd davranışları altında yatan psikolojik enerjinin kaynağı olarak ta ifade edilebilir. Ego id'in isteklerini dengeleyip çevreyle uyumlu hale getirmeye çalışan bir birimdir. Bir bakıma id'i denetim altında tutar ve gerçeklik ilkesine göre hareket etmeye çalışır. Süpereo toplumsal kavramları içerir. Ego, id ile süpereo arasında denge kurabilme çabası içerisinde (RYLACK, 1981, s.49-50). Freud kişiliğin

gelişimini açıklarken psikoseksüel gelişim aşamalarından bahseder. Ona göre bu gelişim aşamalarını sağlıklı atlatamayan ve bu dönemlere saplanıp kalan kişilerin yetişkinlik döneminde bazı olumsuz durumlarla karşılaşabilmesi söz konusu olabilecektir. Freud kişilik gelişiminin temelini cinselliğe dayandırmıştır. Ona göre toplumun cinsel tabuları çocuğun kişilik gelişiminin niteliğini belirleyecektir.

Freud'un kişilikle ilgili düşünceleri değişim içindedir. Görüşlerini açıklamasında bir takım zıtlıklar vardır. Bu yüzden Freud'un takipçileri başta Adler olmak üzere, Jung, Horney, Fromm, Sullivan, gibi Freudyanlar ona karşı çıkmıştır (ARKONAÇ, 1993, s.368). Freud'a karşı çıkanlar biyolojik ihtiyaçlardan ziyade, kişinin çevre, kültür ve toplum tarafından şekillendiğini ileri sürmüşlerdir.

ADLER, kişiliğin oluşmasında bireyin yaşadığı çevrenin son derece önemli olduğunu, bireyin çevresiyle kurduğu ilişkilerin kişiliğin şekillenmesinde etkili olduğunu ifade etmiştir. Adler'in kişilik kuramının çekirdeği ereğe dönük yaratıcı bir benlik anlayışına dayanmaktadır. Bu tutum sağlıklı olduğu zaman çevreyle iyi bir ilişki sürdürebilme ve bütünlük içinde hareket edebilme gücü ortaya çıkar. Adler kişilik yapısının önemli bir boyutunu oluşturan karakterin de ancak kişiler arası ilişkilerin niteliğiyle şekillenebileceğini savunmuştur. Bu açıdan sosyal ilişkilerin kişiliğin şekillenmesinde son derece etkili olduğunu vurgulamıştır.

JUNG' ta insanın kendini yenilediğini ve yaratıcı bir gelişme içinde olduğunu savunmuştur. Jung'u Freud ve diğer kuramcılardan ayıran en önemli özellik kişiliğin irksal ve soya gelişimsel yönüne verdiği önemdir. Jung kişiliğin bir çok sistemden oluştuğunu ileri sürer. Bu sistemler tek başlarına önemli bir işleve sahip değilken birbirleriyle geliştirmiş oldukları etkileşim kişilik yapısını ve işleyişini oluşturur. Jung bu sistemlerin; ego, kişilik, bilinçaltı, arketipler, persona, anima, animus, ve gölgeden oluştuğunu söyler (COLE, 1994, s.107).

Horney kişiliğin gelişmesinde ve oluşumunda sosyal ve kültürel rollerin etkili olduğu görüşünü savunur. O'na göre bireylerin yaşadığı kültürel ortamın özellikleri, bireyin geliştirmiş olduğu algılar, düşünceler, yargılar ve amaçlar kişilik yapısının belirlenmesinde etkilidir (GENÇTAN, 1984, s.170). Horney, Freud'un aksine biyolojik faktörlerin sosyal ve kültürel faktörler kadar etkili olmadığını savunur.

FROMM ve SULLIVAN' da içgüdülerin ve doğuştan gelen ihtiyaçların toplum yapısı üzerinde önemli bir etkiye sahip olmadığını, bunun aksine toplumun insan kişiliğinin üzerinde etkili olduğu görüşünü ileri sürmüşlerdir.

ALLPORT ve CATTEL' in öncülüğünü yaptığı kişilik özellikleri teorisine göre bir insan ölçülmüş olan belli sayıdaki kişilik özelliklerine göre tanımlanabilir. Bu teoriler, insanların sahip oldukları kişilikleri belli zeka ölçüleri, heyecan duyarlılıkları ve boyun eğme ile üstünlük duyguları bakımından olmak üzere üç ölçü içerisinde ele alır. Allport'a göre bir kişiyi özellikleri açısından ele almak ve onu belli bir kültür grubunda bulunan insanlardaki ortak özellikleri dikkate alarak değerlendirmek gerekir. Cattell'de kişiliği açıklamak için özellikler üzerinde durmuştur. O'na göre özellikler arasında gözlenebilen karşılıklı ilişki dercesine ve şekillenmesine göre yüzey ve kaynak özellikler olarak ikiye ayrılır (ÖZTABAĞ, 1983, s.183).

ALLPORT ve CATTEL' e benzer çalışmalar yapan Muray'da kişiliğin temelinde zihnin varsayımsal yapısının varlığının olduğunu ortaya koymuştur. Muray, kişiliğin biyografik olguların sıralanmasının üzerinde, soyut, genel denetleyici, doğumda ölüme kadar gelişen "transformatik fonksiyonel operasyonların" tümü olduğunu söylemiştir (YANBASTI, 1990, s.78).

İnsancıl anlayışın önde gelen psikologlarının ROGERS ortaya koyduğu yaklaşımla psikoloji alanına farklı bir anlayışı getirmiştir. ROGERS' ın insan kişiliğini açıklamaya çalışırken ortaya koyduğu görüşler, insanın doğasına oldukça iyimser bir bakış açısı getirmiştir. Rogers insanların doğuştan iyi olduğu görüşündedir. O'na göre bireylerin gelişim süreci içinde sahip oldukları en önemli eğilim kendini gerçekleştirme güdüsüdür. Rogers özellikle bebeklik döneminde çocuğun başkaları tarafından değerlendirilme tarzının onun olumlu ya da olumsuz bir kişilik geliştirmesinde etkili olacağını söylemiştir.

Kişilikle ilgili kuramlar geliştiren DOLLARD ve MILLER kişiliğin oluşumu ve gelişimini açıklarken kişilik dinamikleri adını verdikleri bazı temel kavramların son derece önemli olduklarını belirtmişlerdir. Onlara göre kişiliği oluşturan dinamikler; birincil ve ikincil dürtüler, kalıtsal özellikler, öğrenme ve toplumsal çevredir. Bu süreçlerin kişilik gelişiminde ve davranışların oluşumunda önemli etkisi vardır (HALL ve LINDSEY, 1965, s.550).

Kişilikle ilgili bir grup teori de davranışçılar tarafından geliştirilmiştir. SKINER ve MOWRER gibi katı davranışçılar kendi kuramlarını geliştirmişlerdir. Öğrenme ve motivasyon kavramları üzerinde durmuşlardır. Bir insanın operant şartlanmadan, pekiştirme çizelgesinden uzak tutulması halinde sosyal beceri ve davranışları öğrenebilmesinin çok zor olacağını vurgulamışlardır. KÖKNEL (1983) davranışçılığın önde gelen psikologlarından Watson'a göre kişiliğin bilimsel olarak incelenebilecek yanının davranışlar olduğunu belirtir. Watson kişiliğin belli uyarımlar karşısında ortaya çıkan öğrenmelerle ifade edilebileceğini

vurgular (s.131). SKINNER kişiliği belirten kavramların gerçekte o kişinin edimsel koşullanma tarihçesini davranışla belirttiğini ileri sürer. Edimsel koşullanma; Yapıldığı zaman ödüle götüren davranışın gittikçe kuvvetleneceğini ve bu ödülle ilişki kuracağını düşünen koşullanma tekniğidir (CÜCELİOĞLU, 1992, s.577). Kişilikle ilgili önemli çalışmalar yapan BANDURA kişiliğin oluşumunda, içinde yaşanılan çevrenin son derece önemli olduğunu vurgular. O'na göre çocuklar başkalarının davranışlarını gözleyerek ve taklit ederek yaşantılarını şekillendirirler. ROTTER'e göre ise beklenti ve değer kavramları önemlidir. ROTTER bireyin belli davranışı o davranıştan sonuç beklediği için yaptığını vurgular. Ona göre kişiliğin oluşmasında bilişsel süreçlerin önemli düzeyde etkisi vardır.

Çalışmalarında bilişsel görüşlere ağırlık veren KELLY kişilik teorisini yapısalcılıkla açıklamaya çalışmıştır. Yapısalcılık bir izah algılama ve anlamlandırma tarzıdır. KELLY'e göre birey olayları yaşar ve ondan sonra da belli bir yapıya oturtur. Olaylar arasındaki benzerlik ya da farklılıkları anlar. Kelly'nin yapısal kişilik teorisine göre bireyin kişiliğini onun yapı sistemi oluşturur.

Kişilikle ilgili olarak geliştirilen kuramlardan biri de Eysenck'in Kişilik kuramıdır. Bazılarınca Cattell ve Allport'un kuramlarına benzediği için kişilik özellikleri yaklaşımları (ARKONAÇ, 1993, s.370), bazılarınca da kişiliğin biyolojik kökenine verdiği önem yüzünden biyolojik kuramlar içerisinde ele alınır. Bu kuram özellikle, kişiliğin oluşumunda biyolojik faktörlere verdiği önemle dikkati çekmiştir. Ancak Eysenck'in Kişilik Kuramı biyolojik faktörlerin yanında toplumsal faktörlerin de kişilik oluşumunda etkili olduğunu kabul eden bir yaklaşımdır.

11. Eysenck'ın Kişilik Kuramı

Günlük yaşantı içinde bireyleri tanımlarken değişik ölçütlerden yararlanılabilir. Bu ölçütlerden önemli bir kısmı biyolojik ve genetik yapıyla ilgilidir. Yani bireylerin görüntülerine bakılarak bir takım yargılara ulaşılabilmektedir. Örneğin kendisi tanınmayan buna karşılık anne babası tanınan kişilerin kimin çocukları olduğu çoğu zaman fiziksel yapılarına bakılarak tahmin edilebilir. Onlara zaman zaman ebeveynlerine benzedikleri ya da onlar gibi davrandıkları söylenebilir. Bu durum anne babadan gelen bir çok karakteristik özelliğin birey tarafından taşındığı anlamına gelir. Bireyler anne babalarının sadece fiziksel özelliklerini değil göz rengi, boy gibi genetik özellikleri de taşırlar. Bütün bu durumlar biyolojik yapının insan kişiliğinin oluşumunda ve gelişiminde etkili olabileceği görüşlerinin ortaya çıkmasına destek sağlamıştır.

Biyolojik yapının kişilik gelişiminde etkili olabileceği görüşünün geleneksel bir yargı olarak kabul edilmesine karşın, bu durum psikologlar tarafından açık olarak ifade edilmemiştir. Psikologların çoğu yetişkinlerin çoğunun farklı özellikler taşımasını farklı yaşantılara bağlamıştır. Ancak günümüzde biyolojik yapının da kişilik oluşumunda etkili olduğu görüşü oldukça önem kazanmıştır. Bu anlayışı destekler nitelikte, 1983 yılında "The Texas Adoption Project" kapsamında J.M Horn tarafından yapılan bir çalışmanın sonuçları evlatlık çocuklar ile onların biyolojik anneleri arasındaki korelasyon oranının, evlatlık çocuklar ile evlatlık edinen aileler arasındaki korelasyon oranından daha yüksek çıktığını göstermiştir (LEFRANÇOIS, 1990, s.116).

Eysenck'te insan kişiliğini biyolojik temele dayalı olarak açıklarken kişiliği bir bakıma insan beyninin fonksiyonları ile ilişkilendirmeye çalışmıştır. O'na göre bireylerin sergilemiş oldukları davranış modelleri onların genetik yapılarından ve yaşadıkları toplumun psikolojisinden kaynaklanabilmektedir. Eysenck'in kişiliği ifade etme modeli varsayımsaldır. Eysenck merkezi sinir sisteminin kişiliğin fonksiyonel alanı olduğunu ifade eder. O'na göre bir çok deneysel çalışmanın sonucunda ortaya çıkan bilgilere göre bireylerin kişilik yapısını iki kavramla açıklamak mümkündür. Bunlar; Introversion (İçedönüklük) ve Extraversion (Dışadönüklük) dur. Eysenck bu iki farklı kişilik yapısının beyindeki fonksiyonların farklı olması sonucunda oluşabileceğini söyler. Bu yapıların oluşması hem uyarıcıların etkiliği hem de beyindeki canlılık sistemi açısından önemlidir. Eysenck bu iki kişilik yapısı arasındaki farklılığın entellektüel ve duygusal aktivitelerin olduğu iki değişik beyin sisteminin varlığından kaynaklandığını ifade eder.

Eysenck 'in kişilik yapısının oluşumunda biyolojik faktörlere verdiği önem, başlangıçta diğer psikologlarca karmaşık bulunmuş ve tam kabul görmemiştir. Ancak günümüzde Eysenck'in biyolojik faktörlere dayalı olarak ortaya koyduğu farklılıklar ve biyolojinin kişiliğe etkisine ilişkin görüşleri, gittikçe artan ılımlı bir anlayışla karşılanmaktadır. Eysenck her ne kadar biyolojik yapı üzerinde inşa ettiği kişilikteki bireysel farklılıklarla ilgili teorisini geliştirdiğinde üç faktör üzerinde durmuşsa da bazı kültür araştırmalarını da kendi görüşlerini açıklama sürecini desteklemek için kullanmıştır. Farklı kültürel yapıların ve farklı kültürel birikimlerinin de kişilik yapılanmasında etkili olduğunu ifade etmiştir (BURGER, 1993, s.273). Eysenck, yaptığı çalışmalarda kendisinin de savunduğu iki kişilik boyutunun varlığını destekleyen bazı temel görüşlere rastlamıştır. Bunlar dışadönüklük-içedönüklük ve nörotizm boyutlarıdır. Bunlara daha sonra , bunlardan bağımsız olarak psikotizm boyutunu da eklenmiştir (CANTEZ, 1984, s.54-55). Eysenck'e göre içedönüklük-dışadönüklük özellikleri sadece birer davranış terimi değil aynı zamanda duygusal anlamları bulunan psikolojik ifadelerdir.

Eysenck'in kişilik kuramının temel kavramlarından introvert-extravert kişilik yapılarını belirtmesinde ve bunlar arasındaki farkın nedensel açıklamaları yapmasında Yunan düşünürlerden Hipokrat ve Galen ile birlikte, Pavlov, Jung, ve Hull'un görüşleri de etkili olmuştur. İlk huy teorisyenlerinden Galen ve Hipokrat kişilikle ilgili çalışmalarında Eysenck'in de savunduğu iki kişilik boyutunun varlığını destekleyen bazı temel boyutlarının bireysel kişilik yapıları üzerinden açıklanabileceğini yani kişisel farklılıkların son derece önemli olduğunu savunmuşlardır. Pavlov'un excitation-inhibition hipotezi kişilik boyutlarının fizyolojik temellerini vurgulama açısından oldukça önemlidir. Hull'un drive-habit inhibition (huy ailesi-ketleme) öğrenme formülasyonu kuramsal gereklilikten dolayı gözlemsel edimler ile fizyolojik karmaşıklıklardan arasında bir köprü oluşturma açısından son derece önemlidir (MONTE, 1991, s.828).

Eysenck'in üzerinde en çok durduğu ve bir bakıma teorisinin en önemli noktasını oluşturduğu extroversion-introversion (İçedönüklük-dışadönüklük) kavramlarını ilk olarak kullanan Jung'tur. Jung'a göre içedönük bir kişinin düşünceleri ve ilgileri iç dünyasına yöneliktir. Dışa dönükler ise dış dünyaya yöneliktir. Jung bireyde var olan kişilik sorunlarının da içedönüklük ile dışadönüklük arasındaki dengesizlikten kaynaklandığına inanır (CÜCELİOĞLU, 1992, s.415). Jung'a göre içe dönüklerin temel karakteristikleri psikastenî olarak ifade edilebilir. Psikastenî aşırı sinirlilik, anksiyete, ve yorgunluk gibi klasik psikiyatrik birer sendrom olarak tanımlanabilir. Oysa günümüzde psikastenî daha çok fobik reaksiyonları ya da obsesif-kompulsif nevrozları içeren bir kavram olarak kullanılır. Diğer yandan extravertslerin de felç, duygu azlığı, körlük gibi histerik belirtilerle ifade edilebileceğini ileri sürer. Jung extravertslerin dış dünyadaki olay ve konulardan etkilendiğini sosyal fikirlerin onlarda egemen olduğunu ve onları yönettiğini ifade eder. Introvertsler ise bunun tersi kendi özel dünyalarından etkilenen ve dış dünyaya tepkide bulunan bir yapıya sahiptirler. Jung içedönüklük ve dışadönüklük eğilimlerinin bir arada bulunduğunu vurgular. O düşünen, duygusal, duygusal ve sezgisel içe dönüklükdışa dönüklük olmak üzere sekiz tipten bahseder (YANBASTI, 1990, s.46).

Introverts ve Extraverts kişilik boyutlarını ele alırken Jung'tan önemli derecede etkilenen Eysenck bu boyutları (nörotik) introverts (İçedönükler) ve (nörotik) extraverts (dışadönükler) olarak iki açıdan ele almıştır (MONTE, 1991 ,s.809).

(Nörotik) introverts (içedönükler); (Nörotik) introvertsler anksiyete ve depresyon semptomlarını geliştirme eğilimi gösterirler. Bu kişiler obsesif düşünceler, alınganlık, apati, gibi değişik özelliklerle karakterize edilebilirler. Duyguları kolay incinir, utangaç ve sıkılgandır. Aşagılık duygularına sahiptirler, küskünlük duyguları yoğundur ve sıkca gündüz rüyası görürler. Etkili bir güce sahip değillerdir. Kelime ve ilgi düzeyleri nispeten

yüksektir. Genellikle dakik ama yavaşlardır. Şakalardan pek hoşlanmazlar. Vücutlarının dikey büyümesi yatay büyümeden daha fazladır (WILSON ve PLOTNİK, 1986, s.405).

(Nörotik) extroverts (dışadönükler); Histeri ve konversion semptomları gösterme eğilimindedirler. Histeri, ani başlayan büyük çılgınlık belirtileri (ÖZTÜRK, 1994, s.302), Konversiyon semptomları ise genelde hareket ve duyu organlarında organik bir nedeni olmayan işlev yitimi olarak tanımlanabilir. Dışadönüklerin enerjileri azdır ve oldukça az bir ilgi alanına sahiptirler. Kötü bir iş ve çalışma geçmişleri olabilir. Hipokondrik özellikler gösterebilirler sıkıldıklarında kekeme davranışını sergileyebilirler. Vücut yapıları daha çok yatay bir şekilde gelişir. Acı ve sıkıntıları yüzünden genelde dertli ve sıkıntılı görünürler. Sergiledikleri efor iyi olarak kabul edilebilir. İlgi ve bilgi düzeyleri yüksek değildir. Kelime hazineleri oldukça düşüktür. Çok rijit değillerdir. Kişiler arası ilişkilerdeki performansları genelde yüksek düzeydedir.

Eysenck'e göre introvert (içedönük) ve extavert (dışadönük) kişilik boyutları her ne kadar bir çok değişik özelliği taşıyorsa da bir takım özellikleri de paylaştıkları görülebilir. Bu özelliklerden en önemlileri nörotik eğilimleri andıran nevrotik ve histerik rahatsızlıklara sahip olmalarıdır.

Eysenck kişilikle ilgili görüşlerini açıklamak için faktör analizi tekniğini kullanmıştır. Faktör analizi kişilik testindeki maddeler arasında birbirleriyle yüksek, düşük ya da hiç bir korelasyon göstermeyen maddeleri keşfetmektir. Korelasyonun seviyesine göre kümeleşen itemler daha sonra aralarındaki ortak noktaların neler olduğunun tespiti için yeniden ele alınır (ARKONAÇ, 1992, s.370). Eysenck gibi Cattell ve Guilford'da çalışmalarında faktör analizini kullanmışlardır. Eysenck çalışmalarını ortaya koyarken Cattell'den etkilenmiştir. Kişilik faktörlerini incelemek için yaptığı çalışmalarda değişik sorularla birlikte durum testlerini kullanmıştır. Kalıtımın kişilik üzerindeki etkilerini ifade ederken de Cattell'den etkilenmiştir. Cattell, üzerinde durduğu kişilik faktörlerinin Eysenck'in ortaya koyduğu faktörlerle tam bir uygunluk içinde olmadığına inanır. Bu görüşü Eysenck'te paylaşır. Ancak buna rağmen kişilikle ilgili görüşlerini geliştirirken Cattell'den etkilenmiş ve onun değerlendirmelerinden, sorularından ve psikolojik ölçümleri gibi çalışmalarından yararlanmıştır (HALL ve LINDZEY, 1978, s.551-552-553). Guilford'da Eysenck gibi kişilikle ilgili görüşlerinin hiyerarşik bir yapısı olduğu görüşü üzerinde odaklaşmaktadır. Faktör analizi ile envanter geliştirme konusunda Guilford'un görüşleri oldukça önemlidir (ÖZGÜVEN, 1994, s.30).

Kişilik konusuyla ilişkili olarak bu ana kadar bir çok yaklaşım geliştirilmiştir. Bu yaklaşımların içeriğinde, kişiliğin oluşumu, gelişimi, şekillenmesi ve ölçülmesine yönelik

farklı anlayış ve yöntemler ortaya konmuştur. Eysenck' in kişilik kuramı da bu alanda geliştirilen kuramlardan bir tanesidir. Eysenck kişiliğin oluşumu ve şekillenmesi konusunda kendine özgü anlayışları ortaya koyarken , kişiliğin ölçülmesine yönelik olarak ta kendi adıyla anılan bir kişilik envanteri geliştirmiştir.

1 2. Araştırmanın Amaçları

Bu araştırmanın temel amacı Karadeniz Teknik Üniversitesi öğrencilerinin kişilik özelliklerinin Eysenck'in Kişilik Kuramına dayalı olarak belirlenmesidir.

Bu temel amacın yanında

1. Öğrencilerin;

a. Demografik özelliklerini belirlemek

b. Ölçeklerden aldıkları puanların ortalamalarını, standart sapmalarını ve alınan puanların yüzdelik norm dağılımları içindeki yerlerini belirlemek.

c. İngiltere ve Türkiye'de yapılan norm çalışmalarının bulgularıyla bu çalışmanın bulgularını karşılaştırmak

d. Öğrencilerin fakülte, sınıf, yaş, cinsiyet, sosyo-ekonomik gelir düzeyi, ikamet edilen yer gibi değişkenlere bağlı olarak alt ölçeklerden aldıkları puan ortalamalarını tespit ederek, psikotizm, nörotizm ve dışadönüklük özelliklerine sahip olup olmadıklarını belirlemek.

2. Araştırmanın kapsamında yer alan değişik gruplar arasında fakülte, sınıf ve sosyo-ekonomik gelir düzeylerine bağlı olarak grup farklılıklarının olup olmadığını tespit etmek

3. Farklı değişkenler arasındaki ilişkileri ortaya çıkarmaya çalışmak gibi amaçlara da yer verilmiştir.

1 3. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma gençlik çağı olarak adlandırılan bir dönem içinde yer alan üniversite öğrencilerinin kişilik özelliklerini tespit etmeye yöneliktir. Araştırmanın toplumun en dinamik kesimi olarak kabul edilen üniversite gençliği üzerinde yapılması araştırmanın önemini artırmaktadır. Çünkü üniversite gençliği bir bakıma gençlik çağının belli özellikleri kabul edilen yeni imkanlarla karşılaşma ama bunun yanında bir çok problemle birlikte yaşama gibi durumlarla ifade edilen fırtınalı bir dönemi yaşayan bir kesimdir (JERSİLD,

1983, s.7). Gençlerin karşılaştığı problemlerden bazıları ailevi, sosyal, ekonomik ya da kendi rollerine ilişkindir (UĞUREL-ŞEMİN, 1992, s.187).

Bu araştırma ile bu kritik dönemde yaşayan insanların nasıl bir kişilik yapısına sahip oldukları belirlenmeye çalışılmıştır. Kişilik özellikleri ile ruh sağlığı kavramları ilişkilendirildiğinde bir bakıma gençlerin nasıl bir ruh sağlığına sahip oldukları farklı değişkenlere bağlı olarak ortaya konmuştur. Araştırmanın bir diğer önemi de kendinden sonrakiler için bir başlangıç yapabilmesi olabilir

1 4. Araştırmanın Varsayımları

1. Araştırmada öğrencilerle ilgili bilgi toplamak amacıyla uygulanan "Bilgi toplama Formu" ve "Eysenck Kişilik Envanteri" araştırmanın amaçları doğrultusunda güvenilir bilgi'ler sağlayabilecek özelliktedir.

2. Öğrencilerin uygulanan ölçme araçlarına doğru ve objektif cevaplar verdikleri ve gerçek düşüncelerini yansıttıkları varsayılmaktadır.

3. Araştırmada ilişkisine bakılan değişkenlerin dışındaki değişkenler bütün bireylerde eşit dağılım ve etkiye sahiptir.

4. Araştırmanın örneklemini evreni temsil edebilme niteliğindedir.

1 5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma , 1996-1997 eğitim öğretim yılında Karadeniz Teknik Üniversitesinde öğrenim gören birinci, ikinci, üçüncü, ve dördüncü sınıf öğrencilerine yönelik olarak yapılmıştır. Araştırma lisans düzeyindeki öğrencilerle sınırlı bırakılmış, lisans öncesi ve lisans üstü öğrenciler araştırmanın kapsamına alınmamıştır. Aynı zamanda eğitim süresi ve dönemleri farklı olan Tıp Fakültesi öğrencileri ile Farklı illerde bulunan aynı adlı fakültelerin öğrencileri de kapsamın dışında tutulmuştur. Bunun yanında beklemeli öğrenciler ile tüm sınıfları eğitim öğretim hizmeti vermeyen programların öğrencileri de araştırmaya dahil edilmemiştir. ÖSYS puanları dışında özel yetenek sınavıyla öğrenci alan Müzik, Beden Eğitimi, Resim İş ve İç Mimarlık programlarının öğrencileri araştırma merakından dolayı araştırmanın kapsamına alınmıştır.

Araştırma kapsamında iki ay literatür taraması, dört ay ölçme aracının uygulanması ve değerlendirilmesi, iki ay da tezin yazımı için zaman harcanmıştır Araştırmanın toplam maliyeti 25 milyon liradır. Araştırma evreni 9881 örnekleme isse 650 kişiden oluşmaktadır.

1 6. Araştırmada Kullanılan Terimlerin Tanımları

Kişilik; Bir insanın bütün ilgilerinin, tutumlarının, yeteneklerinin, konuşma tarzının, dış görünüşünün ve çevresine uyum biçiminin özelliklerini içeren terimdir (BAYMUR, 1994, s.253).

Extraversion; Dış dünyayla kolay ilişki kurma ve duygularını yansıtırma niteliklerine sahip olma durumu (GÜRÜN, 1991, s.34).

İntroversion;Dış dünyaya kapalı, utangaç ve iç yaşamla fazlaca meşgul olma durumu(ERKUŞ, 1994, s.102).



İKİNCİ BÖLÜM

2. ARAŞTIRMA İLE İLGİLİ YAYINLAR

Bu bölümde Eysenck'in Kişilik Kuramına dayalı olarak ve kişilik envanterinden yararlanılarak yapılan yurtdışı ve yurt içi çalışmalara değinilecektir.

1980'li yıllarda bazı psikolojik testlerin topluma uyarlanabilmesi için İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümünde bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada "Eysenck Kişilik Envanterinin" (EPQ) tanıtılarak, içlerinde yükseköğretim öğrencilerinin de bulunduğu değişik deneklerden oluşan gruba kişilik boyutlarını tespit etmek amacıyla uygulanmıştır. Uygulanan Eysenck kişilik envanterinin sonuçlarına göre psikotizm ölçeğinde tıp doktorları dışındaki bütün Türk gruplarının ortalama puanlarının İngilizlerinkine kıyasla yaklaşık bir kat daha yüksek olduğu dikkati çekmiştir.

Türk liseliler grubunda kız erkek ortalamaları 7.5 ve 6 iken İngilizlerde bu ortalamaların 2.99 ve 4.63 olduğu görülmüştür. Dışa dönüklük içe dönüklük ölçeğinde (E) her iki kültürdeki gruplarda bu ölçeklerden elde edilen ortalamaların birbirine yakın olduğu dikkati çekmiş ve farklılıkların az olduğu görülmüştür. İngiliz grubunda ortalamalar 11.03 ile 14.16 arasında değişirken Türk grubunda 10.05 ile 15 arasında olmuştur.

Nörotizm(N) ölçeğinde İngiliz ve Türk gruplarının bazı farklılıklar gösterdiği gözlenmiştir. İngilizlerde en düşük ortalama 8.07 ile güvenlik örgütünde çıkmıştır. Türk grubunda ise 10.2 ile Psikoloji bölümü kız öğrencilerinde en düşük değerini almıştır.

Yalan (L) ölçeğinde her iki kültür grubunda da bu ölçekte L puanı 10'un altında olanlar dikkate alındığından ortalama değerlerin 6 ile 8 arasında değiştiği görülmüştür (CANTEZ, 1984, s.59-60).

YAVUZER (1986), "Psikososyal Açıdan Çocuk Suçluluğu" isimli çalışmasında antisosyal davranış örüntülerinin oluşumunda etkili olabileceği düşünülen zeka ve kişilik özellikleri ile yakın çevre faktörlerini incelemiştir. Bu çalışmayı 15-18 yaşları arasında asgari ilkokul eğitimi görmüş bireye, mala ve cinsel suç grubuna giren suçları işlemiş 14 hükümlü genç üzerinde yapmış ayrıca bir de kontrol grubu oluşturmuştur. Yavuzer bu çalışmasında

ölçme araçları olarak Alexander Pratik Yetenek, Cornell İndex ve Eysenck Kişilik Envanterini kullanmıştır. Eysenck Kişilik Envanteri uygulanarak ortaya çıkarılan sonuçlara göre suçlu ve kontrol grupları karşılaştırıldığında Psikotizm ölçeği ile Dışadönüklük ölçeğinde kontrol grubu deneklerinin lehine ($P<.02$) düzeyinde manidar bir farkın ortaya çıktığı görülmüştür. Bu envanterin Yalan ölçeğinde suçlu grup lehine ($P<.01$) düzeyinde manidar bir farklılığa rastlanmıştır. Deney ve kontrol grupları Psikotizm ve Nörotizm ölçekleri arasında olumlu yönde ($P<.01$) düzeyinde Psikotizm ve Nörotizm ile Yalan ölçekleri arasında olumsuz yönde ($P<.01$) düzeyinde anlamlı korelasyonlar bulunmuştur. Eysenck Kişilik Envanteri uygulanarak elde edilen sonuçlara göre, suçlu gruplar incelendiğinde mala ilişkin suçlu grubun Psikotizm, Dışadönüklük, ve Nörotizm ölçeklerinde, cinsel suçlu grubun da Yalan ölçeğinde daha yüksek ortalama puanlara sahip oldukları görülmüştür.

YAVUZER'in çalışmasına benzer bir çalışma SONOEKI (1969) tarafından Polonyadaki suçlular ile normaller arasındaki farkı ortaya çıkarmak amacıyla yapılmıştır. HAGHUGI ve FOREST (1967) yaptıkları bir araştırmada suçlu grubun kontrol grubuna oranla anlamlı düzeyde Nörotik ve İçedönük olduklarını ortaya koymuştur. MULMAN (1966) araştırmasında suçlu grubun normallere kıyasla anlamlı derecede Nörotik ve İçedönük olduğunu belirlemiştir. BARRY (1966) yaptığı kıyaslamalı çalışmasında suçlu grubun daha İçedönük ve daha Nörotik olduğunu ortaya çıkarmıştır (YAVUZER, 1986, s.150-166).

KALI-SOYER' in "Üniversite Öğrencilerinin Sosyal İçedönüklük ve Dışadönüklük Kişilik Özelliklerinin Uyum Düzeylerine Etkisi" isimli çalışmasında sosyal içedönük, sosyal dışadönük ve karışık kişilik özelliği gösteren bireylerin uyum düzeylerine etkisine ilişkin olarak ta şu sonuçlara varılmıştır;

Çok yönlü kişilik özellikleri gösteren öğrencilerin genel sosyal ve kişisel uyum düzeylerini sosyal içedönüklere göre daha yüksek bulunmuştur. Bunun yanında sosyal dışadönük öğrencilerin, genel, sosyal ve kişisel uyum düzeylerinin aynı kişilik özelliğini gösteren erkek öğrencilerden önemli düzeyde farklı olmadığı görülmüştür.

Sosyal dışadönüklük hem kız hem erkek öğrencilerin genel, sosyal, ve kişisel uyum düzeylerinin karışık kişilik özelliği gösteren kişilere oranla daha yüksek olduğu görülmüştür. Çok yönlü kişilik özelliği gösteren erkek öğrencilerin genel, sosyal ve kişisel uyum düzeylerinin sosyal içe dönük erkeklere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Çok yönlü kişilik özelliği gösteren kız öğrencilerin genel uyum düzeylerinin sosyal içedönük kızlara göre daha yüksek, sosyal ve kişisel uyum düzeyleri arasında ise önemli bir fark olmadığı

sonucuna varılmıştır. Araştırmanın sonuçları farklı kişilik özelliklerinin bireylerin uyum düzeyleri üzerinde etkili olduğunu göstermiştir (KALI-SOYER, 1992, s.120).

İçedönüklük dışadönüklük boyutlarına yönelik bir araştırma da HAVUŞ tarafından (1993) yapılmıştır. HAVUŞ'un "Orta Dereceli Okullarda Disiplin Cezası Almış Öğrencilerin İçedönüklük-Dışadönüklük Kişilik Özelliklerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi" isimli araştırmasında ortaya çıkarılan sonuçlara göre; İçedönüklük, dışadönüklük kişilik özelliği bakımından evdeki çalışma ortamlarının iyi olduğunu belirtenlerin diğerlerine göre daha fazla ihtiyatlı oldukları, kontrollük ve sorumluluk özelliklerine sahip oldukları belirlenmiştir. Evdeki çalışma ortamlarının çok iyi ve iyi olduklarını belirten öğrenciler ise etkinlik, sosyallik, riske girme, atılganlık, düşünce boyutu özellikleri bakımından birbirine çok yakın benzer puanlarla benzer özellikleri taşıdıklarını tespit edilmiştir. Araştırmada sosyo-ekonomik gelir düzeyi düşük olan lise öğrencilerinin diğerlerine göre daha fazla ihtiyatlı ve sorunlu oldukları, sosyo ekonomik gelir düzeyleri düşük olan öğrencilerin ise daha fazla riske girme özelliği gösterdikleri görülmüştür. Araştırmada disiplin cezası alan öğrencilerin ortalamaya yakın olarak etkinlik ve sosyallik özelliklerine göre dışa dönük, sorumluluk özelliklerine göre içedönük kişilik özelliklerine sahip oldukları tespit edilmiştir (HAVUŞ, 1993, s.75).

DUNN ve arkadaşları (1993) içedönüklük-dışadönüklük özelliklerinin uzay yetenekleri ile olan ilgileri üzerinde durmuşlardır. Bu çalışmada siyah beyaz ve renkli uzay yetenekleri testi ile Eysenck Kişilik Envanteri kullanılmıştır (s.19). Eysenck'in teorisinde ortaya konan içedönüklük ve dışadönüklük boyutlarıyla ilgili bir çalışma da Bonks ve arkadaşları tarafından yapılmıştır. BONKS ve arkadaşları (1994) yaptıkları çalışmada içedönüklük ve dışadönüklük kişilik özelliklerinin complex işitme uyarıcılarıyla olan ilişkilerini ortaya çıkarmaya çalışmıştır. GROSSORTH ve arkadaşları (1995) kişisel kararlılık direnç gibi psikolojik faktörlerin alkol içme davranışının oluşmasında ve gelişmesinde ne düzeyde etkili olduğu üzerinde durmuştur. İçedönüklük-dışadönüklük kişilik özellikleriyle yüksek ya da düşük düzeydeki kararlılık gücünün içki içme davranışıyla olan ilişkisini ele almışlardır (s.434). İçedönüklük dışadönüklük kişilik özelliklerine bağlantılı olarak yapılan bir başka çalışmada, bireylerin özel ya da sosyal fobi geliştirmesinde anksiyete yoğunluğu yaşayan bir aile yaşantısının, çocukluktaki içe kapanıklığın ve travmatik yaşantıların nörotik ve içedönük kişilik özellikleriyle ilişkili olup olmadığı konusu ele alınmıştır (STEMBERGER ve diğerleri,1995, s.526).

EYSENCK'in kişilik teorisinden yararlanarak yapılan çalışmalardan biri de FONSEA ve arkadaşları (1995) tarafından yapılmıştır. Fonseca ve arkadaşları EYSENCK VE GAY'ın kişilik kuramlarından yararlanarak antisosyal davranışları ortaya çıkarmayı amaçlayan bir

Çalışma yapmışlardır (s.767)

Güney Afrikada üniversite eğitimi gören 118 üniversite birinci sınıf öğrencisine yönelik olarak yapılan başka bir çalışmada da üniversite öğrencilerinin nörotizm ve içedönüklük kişisel özellikleri ile akademik başarıları arasındaki ilişki ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır (MWAMWENDA, 1995, s.265). İçedönükler ile dışadönükler'e ilişkin bir çalışma da Hunt ve arkadaşlarınca (1996) yapıldı. Hunt ve arkadaşları yaptıkları çalışmada içedönükler ile dışadönüklerin kırmızı ve mavi uyarıcı ışığa verdikleri tepkinin zamanını karşılaştırmışlardır (s.526).

FRANCIS ve WILCOX' un (1994) İngiltere' de 16 ile 18 yaşları arasındaki gençlere yönelik olarak yaptıkları çalışma, sık sık kiliseye gidenler ve dua edenler ile Eysenck'in teorisinin üç boyutunu oluşturan nörotizm, psikotizm ve dışadönüklük özellikleri arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Bu çalışmada kızların sık sık kiliseye gitme ve dua etme davranışı ile dışadönüklük ve nörotizm boyutları arasında anlamlı bir korelasyon ilişkisinin varlığına rastlanamamıştır. Bununla birlikte sık sık kiliseye gitme ve dua etme davranışı ile psikotizm boyutu arasında anlamlı bir şekilde negatif bir ilişkinin varlığı ortaya çıkarılmıştır (s.529) Bu çalışmaya benzer bir araştırma da MALTBY (1995) tarafından Amerika Birleşik Devletlerinde yapılmıştır. MALTBY bu çalışmada yaş ortalaması 22 olan üniversite öğrencilerinin kişisel özellikleri ile kiliseye devam etme ya da dua etme davranışları arasındaki ilişki ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu çalışmada da kiliseye devam etme ve dua etme davranışı ile dışadönüklük ve nörotizm boyutları arasında anlamlı bir ilişkinin varlığına rastlanamamıştır. Buna karşılık psikotizm boyutu ile genel dinsel eğilimler arasında anlamlı bir düzeyde negatif bir ilişkinin varlığına rastlanmıştır (s.129).

EYSENCK'in teorisiyle ortaya konan içedönüklük dışadönüklük boyutlarıyla ilgili bir çalışma da BIRGISSON (1996) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada suç işlemiş erkeklerin inkar etme ve kabul etme tutumları arasındaki psikolojik farklılığı ortaya çıkarmak amacıyla, Eysenck'in kişilik teorisine dayalı olarak, suçlu olan bireylerin kişilik özellikleri ele alınmıştır (s.118).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu bölümde araştırmanın yöntemi, araştırma evreni ve örnekleme ile veri toplama araçları ile verilerin analizinde kullanılan istatistiksel yöntemler üzerinde durulmuştur.

30. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma Karadeniz Teknik Üninersitesi öğrencilerine yönelik olarak yapılmış olan tarama modelinde bir araştırmadır. Araştırma öğrencilerin demografik özelliklerini ve buna bağlı olarak kişilik yapılarını ortaya çıkarmaya yönelik normatif bir çalışmadır.

31. Araştırma Grubu

Bu araştırmanın grubunu; 1996-1997 Eğitim-Öğretim yılında Karadeniz Teknik Üniversitesinin Fen Edebiyat Fakültesi (Fizik, Kimya, Matematik, Biyoloji Bölümleri), Orman Fakültesi (Orman Mühendisliği, Orman Endüstri Mühendisliği, Peysaj Mimarlığı Bölümleri), İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (İktisat, İşletme, Maliye, Uluslararası İlişkiler Bölümleri), Mühendislik Mimarlık Fakültesi (İnşaat, Makina, Maden, Elektrik Elektronik, Bilgisayar, Jeodezi ve Fotogrametri, Jeofizik, Jeoloji Mühendislikleri, Mimarlık ve İç Mimarlık Bölümleri), Fatih Eğitim Fakültesi (Fen Bilimleri, Sosyal Bilimler, Eğitim Bilimleri Eğitimi, Sınıf Öğretmenliği, Müzik Eğitimi, Resim İş Eğitimi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümleri), Sürmene Deniz Bilimleri Fakültesi (Su Ürünleri Bölümü) öğrencileri oluşturmaktadır. Tıp Fakültesi, aynı adlı diğer fakülteler, önlisans ve lisans üstü öğretim programlarında okuyan öğrencilerle, dört sınıfı da eğitim öğretime açık olmayan bölümlerin öğrencileri ve beklemeli öğrenciler araştırmanın kapsamına alınmamıştır. Ayrıca ikinci öğretim ve lisans tamamlama programlarına kayıtlı olan öğrenciler de araştırmanın kapsamına alınmamıştır. Araştırma grubunu oluşturan öğrencilerin sayısı 9881 dir. Bu öğrencilerin cinsiyet değişkenini de kapsayacak şekilde fakülte ve bölüm ve sınıflara ilişkin dağılımlar Tablo bir' de verilmektedir

Tablo:1

1996-1997 Eğitim-Öğretim Yılında KTÜ 'de Okumakta Olan ve Araştırmanın Evrenini Oluşturan Öğrencilerin Fakülte ve Sınıflarına Göre Dağılımları

FAKÜLTELER	SINIFLAR												TOPLAM		
	1.SINIF			2.SINIF			3.SINIF			4.SINIF					
	K	E	T	K	E	T	K	E	T	K	E	T	K	E	T
FEN EDEB. F	157	168	325	136	179	315	127	177	304	126	175	301	546	699	1245
ORMAN F	69	178	247	73	168	241	66	166	232	62	153	215	270	665	935
İ.İ.B.F	124	293	417	153	295	448	140	299	439	140	310	450	557	1197	1754
M.M.F	150	557	707	158	538	496	155	521	676	123	501	624	586	2117	2703
FATİH EĞ. F	353	440	793	326	467	793	305	488	793	288	456	744	1272	1851	3123
SÜR.DEZ.BİL. F	14	40	54	7	40	47	9	42	51	16	32	48	46	154	200

32. Araştırmanın Örneklem Grubu

Araştırma grubunu oluşturan öğrencilerin, farklı fakülte, bölüm ve sınıflarda okuması, tüm öğrencilere ulaşabilme ve ölçme aracını uygulayabilme güçlüklerini ortaya çıkardığından dolayı araştırma grubunu temsil edebilecek düzeyde örneklem grubu seçilmiştir.

Örneklem grubunun hangi fakülte, bölüm ve sınıflardan kaç öğrenciden oluşacağı örneklem büyüklüğü formülü(Karasar, 1994,124) ile hesaplanmıştır.

$$\text{Formül; } (z) \left(\frac{ss'}{\sqrt{n}} \right) = e(1.96) \left(\frac{13}{\sqrt{n}} \right) = 1$$

$$n = \left(\frac{zx.ss'}{e} \right)^2 = \left(\frac{1.96 \times 13}{1} \right)^2 = 650$$

Örneklem grubunun belirlenmesinden sonra, örneklem grubunun oluşturulması oranlı eleman örnekleme yöntemi olan Tabakalı Tesadüfi Örnekleme metoduyla yapılmıştır.

Bu yönteme dayalı olarak sınıf düzeyi, anabilimdalı, bölüm, fakülte ve cinsiyet değişkenlerine göre homojen nitelikte alt evrenler oluşturulmuştur. Alt evrendeki öğrencilerin tespiti tesadüfi olarak örnekleme oranıyla belirlenmiştir.

Örneklem grubu şu şekilde oluşturulmuştur.

Tablo:2

1996-1997 Eğitim-Öğretim Yılında KTÜ' de Okuyan ve Araştırmanın Örneklemi
Oluşturan Öğrencilerin Fakülte, Sınıf, ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımları

FAKÜLTE	SINIFLAR												TOPLAM		
	1.SINIF			2.SINIF			3.SINIF			4.SINIF					
	K	E	T	K	E	T	K	E	T	K	E	T	K	E	T
FEN.EDEB. F	10	11	21	11	10	21	9	11	20	9	11	20	38	42	80
ORMAN F	5	12	17	6	10	16	3	11	14	3	11	14	17	42	59
İ.İ.B.F	9	20	29	10	18	28	10	18	28	10	15	25	38	71	109
M.M.F	12	35	49	13	31	44	11	31	42	10	31	41	46	128	174
FATİH EĞİT.F	22	30	52	22	27	51	20	30	50	21	33	54	85	120	205
SÜR. DEN.BİL.F	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	4	8	12

33. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları

330. Bilgi Toplama Formu

Araştırmada, öğrencilerin bazı demografik özelliklerini belirlemek amacıyla oluşturulan Bilgi Toplama Formu uygulanmıştır. Form hazırlanırken Bekaroğlu, Uluutku, Tanrıöver ve arkadaşlarınca (1988) hazırlanan ve Tekneci (1992) tarafından "Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Birinci Sınıf Öğrencilerinin Demografik Özellikleri ve Kişilik Yapıları" isimli çalışmada kullanılan bilgi toplama formu ile, Özbay ve Yazıcı (1996) tarafından yapılan "Sigarayı Bırakma Çabaları, İçme Sıklığı ve Kontrol Etkinliği" adlı çalışmada uygulanan bilgi toplama formlarından yararlanılmıştır.

Bilgi toplama formunda, öğrencilerin okudukları fakülte, bölüm, sınıf, yaş, ve cinsiyetlerine ilişkin soruların yanında, ailenin ikamet ettiği yer, sosyo ekonomik gelir düzeyi, anne babanın sağ olup olmadığı, anne babanın meslekleri, ile öğrenim durumları, kardeş sayıları gibi sorulara da yer verilmiştir.

331. Eysenck Kişilik Envanteri

Eysenck Kişilik Envanteri zaman içerisinde sürekli revizyonlara tabi tutulmuş ve Eysenck serisi içerisinde ilk defa EPI'de (L) denilen "yalan" ölçeğinin katıldığı görülmüş ve amacının sahte görünüm verme çabasında olan bazı deneklerin ortaya çıkarılması için düzenlendiği belirtilmiştir (CANTEZ, 1984, s.55).

Eysenck Kişilik Envanteri onbeş yaş ve üstüne uygulanan bir grup testidir. Zaman sınırlaması yoktur. 101 itemlik bir kağıt kalem testi olan Eysenck Kişilik Envanteri Psikotizm (P), Dışadönüklük (E), Nörotizm (N), ve Yalan (L) olmak üzere dört bölüme ayrılmıştır.

Önceleri sadece Nörotizm ve Dışadönüklük ölçeklerine dayalı olan Maudsly Personality Inventory (MPI) daha sonra Eysenck tarafından geliştirilmiş ve bölümlere Yalan boyutu eklenerek Eysenck Personality Inventory (EPI) meydana getirilmiştir.

Eysenck Kişilik Envanteri (EPQ) daha önce oluşturulan pek çok kişilik envanterinin geliştirilmiş halidir. Serinin en sonuncusu olan (EPQ) daha önce oluşturulmuş pek çok kişilik envanterinin geliştirilmiş halidir. Serinin en sonuncusu olan (EPI)' dan farklı yeni bir ölçeğin ilave edilmiş olmasında ve diğer ölçekler üzerinde yapılan çalışmalarla görülen gelişmelerin, bu ölçekte daha iyi sonuçlar vermesi beklenmektedir.

Kullanılan (EPQ); (EPI)' ya psikotizm ölçeğinin katılmasıyla oluşturulan en son ve en yeni şekildedir.

Bir çok Avrupa ülkesinde suçlu olan ve suçlu olmayan gruplara uygulanmış olan Eysenck Kişilik Envanteri yolu ile başarılı sonuçlar elde edilmiştir.

Testin basit bir dille formüle edilmiş olması testin kullanış değerini artırmıştır.

Testin Kapsamı

Psikotizm Ölçeği

Psikiatrik bir terim olan "psikotizm" sözcüğü kullanıldığı şekliyle şu anlama gelmektedir. Her insanda farklı derecelerde bulunan kişilik özellikleri;

Eysenck Kişilik Envanterinde, psikotizm (P)'den yüksek puan alınması halinde;

-Yalnız, tek başına başkalarını umursamayan ve insanlara aldırış etmeyen bir tip.

- Çoğunlukla başkalarının başına dert açar.
- Rahatsız eder ve huzursuzluk çıkarır.
- Bazen acımasız zalim ve hatta insanlıktan uzak davranışlarda bulunur.
- Hissizdir başkalarını kolay kolay anlayamaz ve duyarlı olamaz.
- Garip ve olağan olmayan şeylere karşı büyük bir yakınlık duyar, tehlikeleri görmezlikten gelir.
- Bşkalarını aptal ve budala yerine koymaktan ve sinirlendirmekten hoşlanır.
- Çocuklar söz konusu olduğu zaman terkedilmiş görüntüsü veren, çoğunlukla sorun yaratan ve garip hareketlerde bulunan bir kişi olarak görülür.

Dışadönüklük Ölçeği

- Sosyal bir kimse olup toplantılardan hoşlanır.
- Pek çok arkadaşı vardır.
- Etrafta konuşmak için adam arar.
- Kendi başına çalışmaktan pek hoşlanmaz.
- Heyecan verici şeyler arar.
- Riski göze alır.
- Bşkalarının işine karışır.
- Şakadan hoşlanır.
- Hazır cevaptır.
- Gölmek ve neşeli olmak ister.
- Agressiv olma eğilimindedir.
- Hislerini kolayca kontrol altında tutamaz genellikle güvenilir bir kimse değildir.

Nörotizm Ölçeği

- Kaygılı, endişeli, aksi ve çoğunlukla küskündür.
- Uyku bozuklukları ve psikosomatik bozukluklara sahiptir.
- Tembihe karşı aşırı duyarlıdır.
- Emosyonel olarak kendisi için sarsıcı olan durumlardan sonra eski haline dönme güçlüğü çeker.
- Aşırı derecede emosyonel reaksiyonlarda bulunur.
- Olaya bir de dışadönüklüğün karıştığı hallerde kişi büsbütün hissiz olur. O zaman da aşırı heyecanlanır ve agresif olur.

Yalan Ölçeği

Testin en son ölçeği olan yalan (Y) bölümüne ait itemler yalan derecesini ölçer.

Amacı sahte görünüm verme çabasında olan bazı denekleri ortaya çıkarmaya yardımcı olmaktır. Böyle davranma eğilimi genellikle bazı pozisyonlarda bu tür görünmelerin daha olumlu sonuçlar vereceği kanaati oluşur.

Yalan ölçeği deneğin kendini sosyal bakımdan iyi bir düzeye ulaştırmak veya kabul ettirmek, bazı durumlarda da kendini değiştirme çabası ile ilgilidir.

Ölçme aracı üç farklı boyuttan oluşur;

1. Psikotizm Boyutu

25 itemden oluşan bir test ölçeğidir. Denek puanlamada 6 puan aldığı zaman psikotik belirtiler gösterme eğilimindedir.

2. İçe-Dışadönüklük Boyutu

21 itemden oluşan bir test ölçeğidir. Denek puanlamada 13 puan aldığı zaman dışadönük, 13 puandan az aldığı zaman içedönük belirtiler gösterme eğilimindedir.

3. Nörotizm Boyutu

22 itemden oluşan bir test ölçeğidir. Denek testten 10 puan aldığı zaman nörotik belirtiler gösterme eğilimindedir.

Eysenck Kişilik Envanterinin Olumlu Yönleri

1. Basit bir dille formüle edilmiştir.
2. Bireysel ve grup olarak uygulanabilir.
3. Zaman sınırlaması yoktur.
4. Düşük kültürlere de uygulanabilir.
5. Puanlaması ve değerlendirilmesi sıkıcı değildir.
6. Uzmanlığı gerektirmez, kolay uygulanır.
7. Kullanım alanı geniştir.
8. Tekrarlanabilir özelliği vardır.

Olumsuz Yönleri

1. Tek başına yeterli olmayabilir.
2. Beklenti doğrultusunda cevaplar verilebilir.
3. Tanı açısından tek başına yeterli değildir.

Eysenck Kişilik Envanteri Türkiye'de de değişik araştırmalarda kullanılmıştır;

BALTAŞ (1982) "10 yaş çocuklarında stres düzeyleri ve kişilik özellikleri açısından değerlendirme", GÖKAY (1970) "Türk gençliğinin inanç ve tutumlarının dinamiği üzerine psikososyal bir araştırma", GÖKTÜRK (1982) "Nörotik çocukların anne-babalarında kişilik yapısı ve tutumu", KAYIR, ADAM ve SABUNCU (1984) "Şişmanlarda kişilik özellikleri", ORMANLIOĞLU (1984), "Çesitli meslek sahipleriyle bu meslek dallarında okuyan üniversite öğrencilerinin alaka alanları ve şahsiyet yapılarının tetkiki", SÖYLEMEZ (1982) "Baba kaybının ergenlik dönemi çocukların kişilik özelliklerine etkileri" isimli çalışmalarında bu ölçme aracını kullanmışlardır (ÖNER, 1996, s.382-383).

34. Araştırmanın Veri Toplama Tekniği

Araştırma verilerinin toplanması amacıyla yapılacak uygulamalar için, örneklem grubunun kapsamındaki tüm fakülte dekanlıklarından gerekli izinler alınmıştır. Araştırmanın kapsamındaki fakülte, bölüm ve sınıflara ulaşılarak örneklem grubunu temsil edebilecek

sayıda kişiye ölçme aracı uygulanıp veriler toplanmıştır.

35. Araştırmada Kullanılan Veri Analiz Teknikleri

Araştırmanın verileri testin kapsamında yer alan alt ölçekler dikkate alınarak düzenlenmiştir. Yalan ölçeğinden (L) 10 puandan fazla puan alan öğrencilerin verdikleri cevaplar değerlendirme dışı tutulmuştur. Öğrencilerin vermiş olduğu cevaplar testin kapsamında yer alan psikotiklik, nörotizm ve dışadönüklük ölçeklerine dayalı olarak çeşitli değişkenler açısından ortalama puan, standartsapma ve değişik yüzdelik normlar yoluyla ifade edilmiştir.

Araştırmanın kapsamında yer alan gruplar arasında bazı değişkenlere dayalı olarak farkların olup olmadığını ortaya çıkarmak amacıyla F (Varyans Analizi) tekniğı kullanılmıştır.

Araştırmada ayrıca farklı değişkenler arasındaki ilişkiler ve farklılıkları ortaya çıkarabilmek için de X^2 testi kullanılmıştır.

Bu çalışmada verilerin istatistiksel analizini yapmak için SPSS(Statistical Package for Social Sciences) programı kullanılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde öğrencilere uygulanan Bilgi Toplama Formu ve Eysenck Kişilik Envanterinden elde edilen veriler ve bu verilerin değişik istatistiksel teknikler kullanılarak yapılan analizleri sonucu ortaya çıkan bulgular ve yorumlar sunulmuştur.

Tablo:3

KTÜ Öğrencileri İle İlgili Tüm Değişkenler Hakkındaki Tanımlayıcı Bilgiler

FAKTÖR		f	%
FAKÜLTE	FEN.ED. F	64	13.3
	ORMAN F	47	9.7
	İ.B.F	83	17.2
CİNSİYET	M.M.F	135	28.0
	FAT.EĞ.F	144	29.8
	SÜR.D.B.F	10	2.1
	KIZ	169	35.0
	ERKEK	314	65.0
YAŞ	17-20	248	51.0
	21-24	131	27.0
	25-27	4	12.0
İKAMET	KÖY	49	10.1
	KASABA	79	16.4
	ŞEHİR	355	73.5
SOSYO-EKONOMİK GELİR DÜZEYİ	DÜŞÜK	61	12.6
	ORTA	182	37.7
	YÜKSEK	240	49.7
ANNE MESLEĞİ	EV HANIMI	379	78.5
	EMEKLİ	53	11.0
	MEMUR	7	1.4
BABA MESLEĞİ	İŞÇİ	39	8.1
	İŞSİZ	32	6.6
	EMEKLİ	145	30.0
ANNENİN EĞİTİM DÜZEYİ	İŞÇİ	149	30.8
	MEMUR	140	29.0
	OKURYAZAR DEĞİL	58	12.0
BABANIN EĞİTİM DÜZEYİ	OKURYAZAR	72	14.9
	İLKOKUL	205	42.4
	ORTAOKUL	39	8.1
KARDEŞ SAYISI	LİSE	62	12.8
	YÜKSEKOKUL	45	9.08
	OKURYAZAR DEĞİL	12	2.5
	OKURYAZAR	17	3.5
	İLKOKUL	148	30.6
	ORTAOKUL	59	12.2
	LİSE	101	20.9
	YÜKSEK OKUL	137	28.8
	1-3	305	64.0
	4-6	146	30.0
	7-10	22	6.0

Araştırmanın örneklemini 650 kişiden oluşmaktadır. Ancak ölçme aracı uyguladıktan sonra öğrencilerin cevapları değerlendirilmiş ve bunun sonucunda ortalama yalan (L) puanları yüksek çıkanlar ($L > 10$) elenmiştir. Sonuçta 482 kişinin vermiş olduğu cevaplar değerlendirmeye alınmıştır. Tabloda görüldüğü gibi araştırma grubu farklı değişkenlerle ilgili grupları temsil edebilme niteliğindedir. Araştırma evreni dikkate alındığında en fazla öğrenciye sahip olan Eğitim Fakültesi (3123 kişi) örnekleme de en fazla öğrenciyle temsil edilen gruptur (144 kişi) % 29.8. Diğer fakülte ve cinsiyet ve sınıflarında dağılımı da benzer niteliktedir. Araştırmaya katılan erkek öğrencilerin oranı (%65) kızların oranına (%35) oranla daha yüksektir.

Öğrencilerin çoğu şehirlerde yaşadığını belirtirken, yaşlarının da 17-20 arasında daha çok yığıldığı ortaya çıkmıştır. Anne mesleği olarak en çok evhanımlığı işaretlenmişken, baba mesleği olarak işçi, emekli ve memur meslekleri yaklaşık sayılarda işaretlenmiştir. Anne ve babaların eğitim düzeyi genelde ilkokul mezunu düzeyindedir. Burada üzerinde durulması gereken noktalardan bir tanesi Sosyo-ekonomik gelir düzeyi ile ilgili bilgilerdir. Çünkü araştırmanın başlangıcından sonuçlandırılmasına kadar geçen süre içinde ücret gelirlerinde değişiklikler olmuştur. Bu durumda öğrencilerin sahip oldukları SED düzeylerini tam olarak ifade edebilmek oldukça güçtür.

Öğrencilerin kişilik envanterinden aldıkları puanlar değerlendirilirken yalan ölçeğinden on puandan fazla ortalama puan alan ($L > 10$) öğrencilerinin vermiş olduğu cevaplar değerlendirilmeye alınmamıştır. Tablolar yalan ölçeğinden on puandan ($L < 10$) az ortalama puan almış olan öğrencilerin vermiş oldukları cevapların değerlendirilmesiyle oluşturulmuştur.

Tablo:4

KTÜ Öğrencilerinin Psikotizm, Dışadönüklük ve Nörotizm Ölçeklerinden Aldıkları Ortalama Puanlar, Bu Puanların Standart Sapmaları ve Yüzdelik Norm Dağılımları

ÖLÇEK	$\bar{X}$	Ss	%10	%25	%50	%75	%90
PSİKOTİZM	6.36	3.12	3.00	4.00	6.00	8.00	11.00
DIŞADÖNÜKLÜK	13.74	3.88	9.00	11.00	14.00	17.00	18.00
NÖROTİZM	11.95	4.21	6.00	9.00	12.00	15.00	17.00

Öğrencilerin uygulanan Eysenck Kişilik Envanterin psikotizm ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması $\bar{X}=6.36$, standart sapması ise $Ss=3.28$ dir. Araştırma grubunu oluşturan öğrencilerin dışadönüklük ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması $\bar{X}=13.74$ standart sapması $Ss=3.88$ iken aynı grubun nörotizm ölçeğinden aldığı puanların ortalaması $\bar{X}=11.95$, standart sapması ise $Ss=4.28$ dir. Eysenck Kişilik Envanterinin orjinal normları dikkate alınıp bir kıyaslama yapılırsa KTÜ öğrencilerinin psikotik eğilimlerinin orjinal ölçekte belirlenen 6 puandan fazla olduğu görülebilir. Ortalama puanın 6' dan fazla olması ölçme aracına cevap veren kişilerin psikotik eğilimler gösterdiği anlamına gelir. Ancak Türkiye'de yapılan norm çalışması dikkate alınırsa KTÜ öğrencilerinin bu ölçekten aldıkları puanların Türkiye'de yapılan çalışmada ortaya konan ortalama puanlardan daha düşük olduğu görülebilir. Bu durumda da öğrencilerin psikotiklik eğilimlerine sahip olmadıkları ifade edilebilir. Araştırmaya katılan öğrencilerin dışadönüklük ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması $\bar{X}=13.74$ standart sapması $Ss=3.88$ dir. Bu ortalama puanlarla öğrencilerin dışadönüklük özellikleri gösterdikleri söylenebilir. Ölçeğin hem orjinal normunda hem de Türkiye 'de ki normlarında alınan puanların 13 puanın üzerinde olduğu bilinmektedir. Bu durumda KTÜ öğrencilerinin de dışa dönüklük özellikleri taşıdıkları ifade edilebilir. Öğrencilerin nörotizm ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması $\bar{X}=11.95$ standart sapmaları ise $Ss=4.21$ dir. Testin orjinalinde 10 puanın üstünde puan alan öğrencilerin nörotik eğilimlere sahip oldukları göz önünde bulundurulursa katılanların nörotik eğilimlere sahip oldukları söylenebilir. Ancak Türkiye' de yapılan norm çalışmasında alınan puanlarla bu çalışmada alınan puanların birbirine yakın olduğunu da belirtmek gerekir. İngiliz ve Türk denekler üzerinde yapılan norm çalışmaları ile KTÜ öğrencilerinin bu ölçeklerden aldıkları puanların karşılaştırılması tablo beş te verilecektir.

Yukarıda görüldüğü gibi öğrencilerin yaklaşık %75 lik dilim içinde aldıkları puanların

ortalaması onların psikotiklik ve nörotiklik eğilimlerine sahip olmadıklarını bunun yanında dışadönüklük özellikleri gösterdiklerini ortaya koymuştur. Başka bir ifadeyle psikotik ve nörotik eğilimler gösteren öğrencilerin %25' lik bir dilim içinde düşünülebileceği ortaya çıkmıştır.

Öğrencilerin psikotizm ölçeğinden aldıkları en düşük puan 1, en yüksek puan 19, nörotizm ölçeğinden aldıkları en düşük puan 1, en yüksek puan 22, dışadönüklük ölçeğinden aldıkları en düşük puan 2, en yüksek puan ise 18 dir. İngiliz, Türk ve KTÜ öğrencilerinin almış oldukları puanların karşılaştırmalı bir şekilde tablo 5'de verilmektedir.

Tablo:5

Cinsiyet Değişkenine Bağlı Olarak İngiltere ve Türkiye' de Yapılan Norm Çalışmaları İle
KTÜ Öğrencilerinin Aldıkları Ortalama Puanların Karşılaştırılması

ÖLÇEKLER	İNGİLİZ ÖĞRENCİLER				TÜRK ÖĞRENCİLER				KTÜ ÖĞRENCİLERİ			
	KIZ		ERKEK		KIZ		ERKEK		KIZ		ERKEK	
	$\bar{X}$	Ss	$\bar{X}$	Ss	$\bar{X}$	Ss	$\bar{X}$	Ss	$\bar{X}$	Ss	$\bar{X}$	Ss
PSIKOTİZM	3.02	4.74	4.88	4.24	6.0	2.9	7.9	4.5	5.85	2.82	6.63	3.25
DIŞADÖNÜKLÜK	13.49	2.54	13.80	3.33	13.00	4.5	14.6	3.2	13.57	4.57	13.84	3.72
NÖROTİZM	12.16	5.88	9.93	5.08	14.2	4.3	11.0	4.5	12.32	4.45	11.75	4.06

İngiltere'de 1975 yılına yapılan norm çalışmasında yükseköğretim öğrencilerin psikotizm ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması kızlarda $\bar{X}=3.02$, erkeklerde $\bar{X}=4.84$ olarak tespit edilmiştir. Türkiye'de yapılan norm çalışmasında ise yükseköğretim öğrencilerinin aldıkları puanların ortalaması kızlarda $\bar{X}=6.0$, erkeklerde ise $\bar{X}=7.9$ olarak belirlenmiştir. Yapılan bu çalışmada öğrencilerin aldıkları puanların ortalaması kızlarda $\bar{X}=5.85$, erkeklerde ise $\bar{X}=6.63$ dür. Bu çalışmanın sonuçları diğer norm çalışmalarının psikotizm boyutuyla karşılaştırıldığında kız öğrencilerin hem İngiltere'de belirlenen orjinal normların hem de Türkiye'de belirlenen normların ortalama puan değerlerinin altında puan aldıklarını göstermektedir. Bu durumda araştırmaya katılan kız öğrencilerin psikotiklik eğilimler göstermedikleri ifade edilebilir. Testin orjinalinde ortaya konan ve dışadönüklük özelliği için ölçüt olarak kabul edilen toplam 13 puanın Türkiye'de yapılan çalışmada da hem kızlar hem de erkek öğrencilerce yakalşık olarak alındığı görülmektedir. Bu durumda öğrenciler genelde dışadönük özellikler gösterdikleri söylenebilir. İngiltere'de yapılan orjinal

norm çalışmasında Kız öğrencilerin nörotizm ölçeğinden aldıkları puanların ortalamaları $\bar{X}=12.16$, erkeklerinki ise, $\bar{X}=9.33$ olarak tesbit edilmiştir. Türkiye’de yapılan norm çalışmasında kızların ortalama puanı $\bar{X}= 14.2$ erkeklerin ortalama puanı ise, $\bar{X}=11.0$ olarak bulunmuştur. Bu çalışmada da kızların ortalama puanı $\bar{X}=12.92$, erkeklerinki $\bar{X}=11.75$ tir. Nörotizm ölçeğinden bütün grupların aldıkları puanlar birbirine yaklaşık çıkmıştır.

KTÜ öğrencilerinin üç ölçekten aldıkları puanların ortalamaları Türkiye’de yükseköğretim gençliğine yönelik olarak yapılan çalışmadan elde edilen puanlarla yaklaşık olarak aynı düzeydedir. Bunun yanında dışadönüklük ve nörotizm ölçeklerinden alınan puanlar İngiltere’de yapılan orjinal norm çalışmasından elde edilen puanlara benzer nitelik göstermektedir. Araştırmanın kapsamındaki öğrencilerin psikotizm ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması Türkiye’de yapılan norm çalışmasından elde edilen puanlarla benzerlik gösterdiği dikkatei çekmektedir. Ancak hem bu çalışmanın kapsamındaki öğrencilerin hem de Türkiye’de yapılan norm çalışmasına katılan öğrencilerin psikotizm ölçeğinden aldıkları puanların ortalamaları İngiliz grubunun puanlarından önemli düzeyde farklılıklar göstermektedir. Cantez (1984) bu farklılığın kültüre bağlı bir özellik olup olmadığına dikkat çekmektedir. Öğrencilerin okudukları fakülteler gözönünde bulundurularak dışadönüklük ölçeğinden almış oldukları puanlar tablo 6’da verilmektedir.

Tablo:6

Değişik Fakültelerde Okuyan Öğrencilerin Dışadönüklük Ölçeğinde Aldıkları Puanların Ortalamaları, Standartsapmaları ve Yüzdelik Norm Dağılımları

FAKÜLTE	$\bar{X}$	Ss	%25	%50	%75	%90
FEN ED.F	13.46	4.60	10.00	10.00	17.00	19.00
ORMAN F	14.17	4.23	12.00	15.00	17.00	18.20
İ.L.B.F	13.75	3.95	11.00	14.00	17.00	19.00
M.M.F	13.60	743	11.00	14.00	17.00	19.00
FAT. EĞ.F	13.81	3.61	11.00	14.00	17.00	18.00
SÜR.D.BİL.F	14.50	2.75	12.00	14.50	18.00	18.00

Dışadönüklük ölçeğinde bütün fakültelerin öğrencileri dışadönüklük özelliği.

gösterebilme için ortalama puan olarak kabul edilen $\bar{X}=13$ puanın üzerinde puan almışlardır. Bu durumda öğrencilerin genel olarak dışadönüklük özellikleri gösterdikleri ifade edilebilir. Dışadönüklük ölçeğinden ortalama en yüksek puan değerini almış olanlar $\bar{X}=14.50$ puanla Sürmene Deniz Bilimleri Fakültesi öğrencileridir. Bu ölçekten en düşük puanı alanlarsa $\bar{X}=13.60$ puanla Mimarlık Mühendislik Fakültesi öğrencileridir. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre almış oldukları puanlar tablo 7’de verilmektedir.

Tablo:7

KTÜ Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Dışadönüklük Ölçeğinden Aldıkları Puanların Ortalamaları, Standartsapmaları ve Yüzdelik Norm Dağılımları

CİNSİYET	$\bar{X}$	Ss	%25	%50	%75	%90
KIZ	13.57	4.57	11.00	14.00	17.00	18.00
ERKEK	13.84	3.72	11.00	14.00	17.00	18.00

Dışadönüklük ölçeğinden hem kızların hem de erkeklerin aldıkları ortalama puanlar iki cinsiyetin de dışadönüklük özellikleri gösterdiklerini ortaya koymuştur. Kızların ve erkeklerin aldıkları puan ortalamaları ve yüzdelik norm dilimlerindeki yığılmaları da birbirine benzer niteliktedir. Öğrencilerin sosyo-ekonomik gelir düzeyleri dikkate alınarak, dışadönüklük ölçeğinden aldıkları puanlar tablo 8’de verilmektedir.

Tablo:8

KTÜ Öğrencilerinin Sosyo-Ekonomik Gelir Düzeylerine Göre Dışadönüklük Ölçeğinden Aldıkları Puanların Ortalamaları, Standartsapmaları ve Yüzdelik Norm Dağılımları.

SED	$\bar{X}$	Ss	%25	%50	%75	%90
DÜŞÜK	12.55	3.88	9.00	13.00	15.50	17.80
ORTA	14.18	3.85	12.00	15.00	17.00	18.00
YÜKSEK	13.72	3.85	11.00	15.00	17.00	19.00

Düşük sosyo-ekonomik gelir düzeyine sahip olan öğrencilerin aldıkları ortalama Dışadönüklük puanı ($\bar{X}=12.55$), orta ve yüksek gelir düzeyine sahip olan bireylerin aldıkları

ortalama puanlardan daha düşük düzeyde bulunmuştur. Bu durumda değişik sosyo-ekonomik gelir düzeyine sahip olan öğrencilerin diğer gruplara oranla daha çok içedönük özellikler gösterdiği sonucuna ulaşılabilir. Tablo sekizdeki gruplardan en çok dışadönüklük özelliği gösteren grup, orta düzeyde sosyo-ekonomik gelir düzeyine sahip olan öğrencilerin oluşturduğu gruptur. Öğrencilerin ikamet ettikleri yerlere göre dışadönüklük ölçeğinden aldıkları puanlar tablo 9’da verilmektedir.

Tablo:9

KTÜ Öğrencilerinin İkamet Ettikleri Yerlere Göre Dışadönüklük Ölçeğinden Aldıkları Puanların Ortalaması, Standartsapması ve Yüzdelik Norm Dağılımları

İKAMET	$\bar{X}$	Ss	%25	%50	%75	%90
KÖY	13.26	4.56	9.50	14.00	16.00	19.00
KASABA	13.81	3.47	11.00	14.00	17.00	18.00
ŞEHİR	13.80	3.87	11.00	14.00	17.00	18.00

Öğrencilerin ikamet ettikleri yerlere göre dışadönüklük ölçeğinden aldıkları puanların ortalamaları ve yüzdelik normlardaki dağılımlar arasında önemli düzeye bir benzeşiklik görülmektedir. Bu durumda üç grubun aldığı puanların da ortalama 13 puanın üstünde olması dışadönüklük özelliğinin her grupta görüldüğü anlamına gelebilir. Öğrencilerin dışadönüklük ölçeğinden almış oldukları puanların ortalaması tablo 10’da verilmektedir.

Tablo:10

KTÜ Öğrencilerinin Okudukları Fakültelere Göre Nörotizm Ölçeğinden Aldıkları Puanların Ortalamaları, Standartsapmaları ve Yüzdelik Norm Dağılımları

FAKÜLTE	$\bar{X}$	Ss	%25	%50	%75	%90
FEN ED.F	12.20	4.07	9.00	12.00	15.00	18.00
ORMAN F	12.10	4.76	9.00	12.00	16.00	18.20
İ.İ.B.F	12.28	4.23	10.00	13.00	15.00	7.00
M.M.F	10.98	4.44	8.00	11.00	15.00	7.00
FAT.EĞ.F	12.54	3.78	11.00	13.00	15.00	17.00
SÜR.D.B.F	11.40	3.34	8.50	12.00	14.00	14.00

Farklı fakültelerde okuyan öğrencilerin nörotizm ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması birbirine oldukça yakındır. Türkiye’de yapılan norm çalışması dikkate alındığında da bu puanların birbirlerine benzeşik olduğu görülebilir. Nörotizm boyutundan en düşük puanı, Mimarlık Mühendislik Fakültesi öğrencileri almıştır ($\bar{X}=10.98$). Bu ölçekten en yüksek ortalama puanı ise Fatih Eğitim Fakültesi öğrencileri almıştır ($\bar{X}=12.54$). Eğitim fakültesi öğrencilerinin diğer fakültelerde okuyan öğrencilere oranla daha yüksek düzeyde nörotik eğilimlere sahip olması, literatürde belirlenen faktörlerin dışında, eğitim fakültesinde okuyan öğrencilerin içinde bulundukları olumsuz çevre ve eğitim öğretim koşullarının da etkili olabileceği düşüncesinin ortaya çıkmasına neden olabilir. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre almış oldukları puanlar tablo 11’de verilmektedir.

Tablo:11

KTÜ Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Nörotizm Ölçeğinden Aldıkları Puanları Ortalamaları, Standartsapmaları ve Yüzdelik Norm Dağılımları

CİN	$\bar{X}$	Ss	%25	%50	%75	%90
KIZ	12.32	4.43	9.00	12.00	15.50	18.00
ERKEK	11.75	3.86	8.75	12.00	15.00	17.00

Nörotizm boyutunda kız öğrencilerin aldıkları puanların ortalaması erkeklerin aldığı

puana oranla daha yüksektir ancak bu durumda da hem kızların hem de erkeklerin ortalama puanları nörotizm eğilimlerinin görülebileceği ortalama puanın altındadır. Yani kız ve erkek öğrenciler nörotik eğilimler göstermedikleri söylenebilir. Öğrencilerin sosyo-ekonomik gelir düzeylerine göre almış oldukları puanlar tablo 12’de verilmiştir.

Tablo:12

KTÜ Öğrencilerinin Sosyo-Ekonomik Gelir Düzeylerine Göre Nörotizm Ölçeğinden Aldıkları Puanların Ortalamaları Standartsapmaları ve Yüzdelik Norm Dağılımları

SED	$\bar{X}$	Ss	%25	%50	%75	%90
DÜŞÜK	11.86	4.45	8.50	13.00	15.00	17.00
ORTA	11.97	3.98	9.00	12.00	15.00	17.00
YÜKSEK	11.95	4.32	9.00	12.00	15.00	18.00

Değişik sosyo-ekonomik gelir düzeyine sahip olan öğrencilerin nörotizm ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması yaklaşık olarak aynı düzeydedir. Bu durumda bütün grupların düşük düzeyde nörotik eğilimler gösterdiği ve ailelerin sosyo-ekonomik gelir düzeyinin nörotik eğilimlerin ortalama puana benzer ve zayıf düzeyde etkili olduğu söylenebilir. Tablo 13’de öğrencilerin ikamet ettikleri yerlere göre almış oldukları puanlar verilmektedir.

Tablo:13

KTÜ Öğrencilerinin İkamet Ettikleri Yerlere Göre Nörotizm Ölçeğinden Aldıkları Puanların Ortalamaları, Standartsapmaları ve Yüzdelik Norm Dağılımları

İKAMET	$\bar{X}$	Ss	%25	%50	%75	%90
KÖY	12.57	4.32	10.50	14.00	15.00	18.00
KASABA	11.63	3.84	9.00	12.00	14.00	17.00
ŞEHİR	11.94	4.27	8.00	12.00	15.00	17.00

İkamet edilen yere göre en yüksek ortalama puanı köyde ikamet edenler $\bar{X}=12.57$, en düşük ortalama puanı ise kasabada ikamet edenler almıştır. Tablo13’de görüldüğü gibi kasabada ikamet edenler ile şehirde ikameet edenlerin ortalama puanları birbirine çok

yakındır. Her üç yerleşim biriminde yaşayan öğrencilerin almış oldukları puanların ortalaması bu gruptaki öğrencilerin nörotik eğilimler göstermediği şeklinde düşünülebilir. Bir başka yönden söz konusu ikamet yerlerinin ortak üniversite yaşantısı ve birarada eğitim görme etmeni yanında işlevsellik boyutuna erişemediği düşünülebilir. Tablo 14’de öğrencilerin psikotizm ölçeğinden almış oldukları ortalama puanlar verilmektedir.

Tablo:14

KTÜ Öğrencilerinin Okudukları Fakültelere Göre Psikotizm Ölçeğinden Aldıkları Puanların Ortalamaları, Standartsapmaları ve Yüzdelik Norm Dağılımları

FAKÜLTE	$\bar{X}$	Ss	%25	%50	%75	%90
FEN ED.F	6.92	3.05	5.00	6.00	9.00	11.00
ORMAN F	5.42	3.04	3.00	5.00	7.00	10.00
İ.İ.B.F	7.27	3.51	4.00	7.00	9.00	12.00
M.M.F	5.94	2.86	4.00	5.00	7.00	10.00
FAT.EĞ.F	6.29	3.10	4.00	6.00	8.00	10.00
SÜR.D.B.F	4.80	1.75	3.75	5.00	5.50	7.90

Fakültelerin psikotizm boyutunda aldıkları ortalama puanlar dikkate alındığında, bu ölçekten en yüksek puanı $\bar{X}=7.27$ puanla İktisadi İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin en düşük puanı ise $\bar{X}=4.80$ Sürmene Deniz Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin aldıkları görülebilir. Grupların genelde aldıkları puanların ortalamalarına bakıldığında da tüm ortalamaların Türkiye için yapılan norm çalışmasında elde edilen ortalama puanlara yakın olduğu dikkati çekecektir. Elde edilen bu bilgilerden değişik fakültelerde okumakta olan öğrencilerin psikotiklik eğilimi göstermedikleri sonucuna ulaşılabilir. Farklı sosyo-ekonomik gelir düzeylerine göre alınan puanlar tablo 15’te verilmektedir.

Tablo:15

Farklı Sosyo-Ekonomik Gelir Düzeyine Sahip Olan KTÜ Öğrencilerinin Psikotizm Ölçeğinden Aldıkları Puanların Ortalamaları Standartsapmaları ve Yüzdelik Norm Dağılımları

SED	$\bar{X}$	Ss	%25	%50	%75	%90
DÜŞÜK	6.36	3.63	4.00	6.00	7.50	12.80
ORTA	6.35	3.18	4.00	6.00	8.00	10.00
YÜKSEK	6.37	2.95	4.00	6.00	8.00	10.90

Üç farklı sosyo-ekonomik gelir düzeyine sahip olan öğrencilerin psikkotizm ölçeğinden aldıkları puanlar birbirine oldukça yakındır. Başka bir ifadeyle psikotizm boyutundan alınan ortalama puanlar, farklı sosyo-ekonomik gelir düzeyleri dikkate alındığında farklılıklar göstermemektedir. Öğrencilerin almış oldukları puanlar her üç grubu oluşturan öğrencilerin psikotiklik eğilimleri içinde olmadıklarını ortaya koymaktadır. Öğrencilerin ikamet ettikleri yerlere göre almış oldukları puanlar tablo 16’da verilmektedir.

Tablo:16

KTÜ Öğrencilerinin İkamet Ettikleri Yerlere Göre Psikotizm Ölçeğinden Aldıkları Puanların Ortalamaları, Standartsapmaları ve Yüzdelik Norm Dağılımları

İKA	$\bar{X}$	Ss	%25	%50	%75	%75
KÖY	6.75	4.19	4.00	6.00	8.00	13.00
KASABA	6.35	3.18	4.00	5.00	8.00	10.00
ŞEHİR	6.37	2.95	4.00	6.00	8.00	10.90

Öğrencilerin ikamet ettikleri yerler gözönüne alındığında, bu yerlere göre psikotizm ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar arasında farklılıkların olmadığı ve öğrencilerin almış oldukları puanların birbirine yaklaşık olduğu görülecektir. Öğrencilerin bu ölçekten aldıkları puanların ortalaması psikotizm eğilimlerinin ortaya çıktığı varsayılan ortalama puanların da altında bulunmuştur. Öğrencilerin psikotizm ölçeğinden almış oldukları puanlar tablo 17’de verilmektedir.

Tablo:17

Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Psikotizm Ölçeğinden Aldıkları Puanların Ortalamaları, Standartsapmaları ve Yüzdelik Norm Dağılımları

CİNSİYET	$\bar{X}$	Ss	%25	%50	%75	%90
KIZ	5.85	2.82	4.00	5.00	8.00	10.00
ERKEK	6.63	3.25	6.00	5.00	9.00	11.00

Psikotizm boyutunda kızların almış oldukları puanların ortalaması $\bar{X}=5.85$, erkeklerin almış olduğu puanların ortalamasından $\bar{X}=6.63$ daha yüksektir. Ancak her iki cinsin almış olduğu puanların ortalaması da psikotiklik eğilimi göstermediklerini ortaya koymaktadır.

Farklı değişkenlere dayalı olarak oluşturulan gruplar arasında farklılıkların olup olmadığını belirlemek amacıyla gruplar arası farklılıklar incelenmiştir. Tablo 18’de nörotizm ölçeğine dayalı olarak fakülte grup farklılıkları incelenmektedir.

Tablo:18

Nörotizm Ölçeğinde Fakülte Grup Farklılıklarının İncelenmesi

Grup	$\bar{X}$	Ss	F	P
Fen Ed. F	12.20	4.07	2.72	0.029*
Orm.ve Sür.Den.Bil.F	12.10	4.76		
İ.İ.B.F	12.28	4.23		
M.M.F	10.98	4.44		
Fat.Eğ.F	12.54	3.78		

* $P<0.05$

Tablo 18’de görüldüğü gibi nörotizm ölçeğinde Fatih Eğitim Fakültesi öğrencileri ile Mimarlık Mühendislik Fakültesi öğrencileri arasında nörotik eğilimler gösterme açısından istatistiksel açıdan manidar bir fark vardır. $F(4, 472)=2.72$, $P<0,05$ Bu fark Mimarlık

Mühendislik Fakültesi öğrencilerinin Fatih Eğitim Fakültesi öğrencilerinden daha düşük düzeyde nörotik eğilimlere sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Tabloda yer alan diğer fakülteler arasında nörotizm boyutuna bağlı olarak istatistiksel olarak belirgin bir farklılık bulunamamıştır. Tablo 19’da sınıf grup farklılıkları incelenmektedir.

Tablo:19

Nörotizm Ölçeğinde Sınıf Grup Farklılıklarının İncelenmesi

Grup	$\bar{X}$	Ss	F	P
1.Sınıf	11.58	4.61	3.12	0.02*
2.Sınıf	11.26	4.43		
3.Sınıf	12.26	3.81		
4.Sınıf	12.79	3.74		

* P<0.05

Nörotizm ölçeğinde sınıf grup farklılıkları incelendiğinde 4. Sınıf öğrencileri ile 2.Sınıf öğrencileri arasındaki fark istatistiksel olarak manidardır. $F(3,479)=3.12$, $P<0.05$. Bu fark 2.sınıf öğrencilerinin 4.sınıf öğrencilerinden daha az düzeyde nörotik eğilimlere sahip olamamasından kaynaklanmaktadır. Nörotizm ölçeğinde diğer sınıfları oluşturan gruplar arasında istatistiksel olarak manidar düzeyde bir farklılığa rastlanmıştır. Tablo 20’de sosyo-ekonomik gelir düzeylerine göre grup farklılıkları araştırılmaktadır.

Tablo:20

Nörotizm Ölçeğinde Sosyo-Ekonomik Grup Farklılıklarının İncelenmesi

Grup	$\bar{X}$	Ss	F	P
Düşük	11.86	4.45	0.02	0.98
Orta	11.97	3.98		
Yüksek	11.95	4.32		

Tablo 20’de ki verilerden öğrencilerin sosyo-ekonomik gelir düzeyi ile Nörotizm eğilimlerinin ilişkisi açısından gruplar arasında istatistiksel anlamda manidar bir fark

bulunamamıştır. Grup farklılıklarının olup olmadığı psikotizm ölçeği dikkate alınarak ta yapılmıştır. tablo 21’de fakülte grup farklılıklarının olup olmadığı araştırılmaktadır.

Tablo:21
Psikotizm Ölçeğinde Fakülte Grup Farklılıklarının İncelenmesi

Gruplar	$\bar{X}$	Ss	F	P
Fen.Ed.F	6.92	3.05	4.00	0.03*
Orm.ve Sür.Den.Bil.F	5.42	3.04		
İİ.B.F	7.27	3.51		
MMF	5.94	2.86		
Fat.Eğ.F	6.39	3.10		

* $P < 0.05$

Değişik fakülte öğrencilerinin psikotik eğilimlerle olan ilişkisi açısından gruplar arası farklılıklar incelendiğinde İktisadi İdari Bilimler Fakültesi öğrencileri ile Orman ve Sürmene Deniz Bilimleri Fakültesi öğrencileri ve Mühendislik Mimarlık Fakültesi öğrencileri arasında istatistiksel anlamda manidar düzeyde bir farklılığa rastlanmıştır. $F(4,272)=4.00$, $P < 0.05$. Bu farklılık İktisadi İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin diğer fakülte öğrencilerinden (Orman+ Sürmene Deniz Bilimleri Fakültesi, Mimarlık Mühendislik Fakültesi) daha yüksek düzeyde psikotik eğilimler gösterdiği anlamındadır. Tablo 22’de sınıf grup farklılıkları incelenmektedir.

Tablo:22

Psikotizm Ölçeğinde Sınıf Grup Farklılıklarının İncelenmesi

Gruplar	$\bar{X}$	Ss	F	P
1.Sınıf	6.48	3.27	1.207	0.30
2.Sınıf	5.89	2.84		
3.Sınıf	6.54	3.02		
4.Sınıf	6.52	3.34		

Tablo 22'de görüldüğü gibi farklı sınıf düzeylerinde okuyan öğrencilerin psikotik eğilimler gösterme açısından sınıfları oluşturan gruplar arasında istatistiksel olarak manidar bir farklılığa rastlanmamıştır. Sosyo-ekonomik gelir düzeylerine göre grup farklılıklarının olup olmadığı tablo 23'te ortaya konmaktadır.

Tablo:23

Psikotizm Ölçeğinde Sosyo-Ekonomik Gelir Düzeylerine Göre Grup Farklılıklarının İncelenmesi

Grup	$\bar{X}$	Ss	F	P
Düşük	6.36	3.63	0.002	0.99
Orta	6.35	3.18		
Yüksek	6.37	2.95		

Değişik düzeyde sosyo-ekonomik gelir düzeyine sahip olan öğrencilerle psikotik eğilimler gösterme açısından farklı sosyo-ekonomik gelir düzeylerini oluşturan gruplar arasında istatistiksel anlamda manidar bir farklılığa rastlanmamıştır. Oluşturulan gruplar arasında farklılıkların olup olmadığını tespit etmek amacıyla dışadönüklük ölçeğine dayalı olarak ta araştırmalar yapılmıştır. Tablo 24'te dışadönüklük ölçeğine dayalı olarak grup farklılıklarının olup olmadığı araştırılmıştır.

Tablo:24

Dışadönüklük Ölçeğinde Fakülte Grup Farklılıklarının İncelenmesi

Gruplar	$\bar{X}$	Ss	F	P
Fen.Ed.F	13.46	4.23	0.269	0.89
Orm..Sür.Den. Bil.F	14.17	3.95		
İ.İ.B.F	13.75	3.95		
M.M.F	13.60	3.74		
Fat.Eğ.F	13.81	3.61		

Farklı fakültelerde okuyan öğrenciler dışadönüklük özellikleri açısından incelendiğinde fakülteleri oluşturan öğrenci grupları arasında istatistiksel anlamda manidar bir ilişkinin varlığına rastlanmamıştır. Bütün grupların dışadönüklük ölçeğinden aldıkları puanların ortalamaları birbirine çok yakın düzeyde olmasından dolayı gruplar arasında farka rastlanmadığı ifade edilebilir. Tablo 25'te sınıflar arası grup farklılıkları incelenmektedir.

Tablo:25

Dışadönüklük Ölçeğinde Sınıf Grup Fakültelerinin İncelenmesi

Gruplar	$\bar{X}$	Ss	F	P
1.Sınıf	13.80	3.73	1.975	0.11
2.Sınıf	13.34	4.02		
3.Sınıf	14.41	3.58		
4.Sınıf	13.38	4.16		

Değişik sınıflarda okuyan öğrenciler dışadönüklük özellikleri açısından incelendiğinde sınıfları oluşturan gruplar arasında istatistiksel düzeyde manidar bir farklılığa rastlanmamıştır. Bu ölçekten grupların almış oldukları ortalama puanların yaklaşık olarak aynı düzeyde olmasının böyle bir sonuca neden olduğu görüşüne ulaşılabilir. Tablo 26'da sosyo-ekonomik gelir düzeyleri arasındaki farklılıklar araştırılmaktadır.

Tablo:26
Dışadönüklük Ölçeğinde Sosyo-Ekonomik Gelir Düzeyinin
Grup Farklılıklarına Etkisi

Gruplar	$\bar{X}$	Ss	F	P
Düşük	12.55	3.88	4.05	0.018*
Orta	14.18	3.85		
Yüksek	13.72	3.85		

* $P < 0.05$

Öğrencilerin SED' ile dışadönüklük özelliklerinin ilişkisi grup farklılıkları açısından incelenmesi sonucu ortaya çıkan durumlara göre, düşük düzeyde SED'e sahip olan öğrenciler ile ortadüzeyde SED' na sahip olanlar arasında istatistiksel olarak manidar bir fark olduğu ortaya çıkmıştır. $F(2, 482)=4.05$, $P < 0.05$. Bu fark orta düzeyde sosyo-ekonomik gelir düzeyüne sahip olan öğrencilerin daha yüksek düzeyde dışadönüklük özellikleri göstermesinden kaynaklanmaktadır. Diğer gruplar arasında anlamlı düzeyde bir farklılık yoktur.

Öğrencilerle ilgili bazı değişkenler arasında ilişkilerin olup olmadığını tespit etmek amacıyla da tablolar oluşturulmuştur. Tablo 27'de öğrencilerin psikotik eğilimlere sahip olup olmadıkları cinsiyet değişkenine bağlı olarak araştırılmaktadır.

Tablo:27
KTÜ Öğrencilerinin Psikotik Eğilimlere Sahip Olup Olmamasının Cinsiyete Göre Sayı ve Yüzde Dağılımı

	Kız		Erkek		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Psikotik	58	34.3	140	44.6	198	41
Psik.değil	111	65.7	174	55.4	285	59

$X^2=0.13$ SD: $1P < 0.05$ C=0.10

Öğrencilerin cinsiyetlere göre psikotiklik eğilimlere sahip olma ya da olmamalarının sayı ve yüzdeler dağılımlararası farklar .05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Ortaya çıkan ilişkinin derecesi 0.10'dur. Bu anlamlılık erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla daha yüksek düzeyde psikotik eğilimlere sahip olmasından kaynaklanmaktadır. İngiltere'de(1975) ve Türkiye'de(1984) yapılan benzer çalışmalarda da cinsiyetlere ilişkin benzer sonuçlar elde edilmişti. Tablo 28'de öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre nörotik eğilimlere sahip olup olmadıkları araştırılmaktadır.

Tablo:28

KTÜ Öğrencilerinin Nörotik Eğilimlere Sahip Olup Olmamasının Cinsiyete Göre Sayı ve Yüzde Dağılımı

	Kız		Erkek		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Nörotik	81	47.9	145	46.2	226	46.8
Nörotik Değ.	88	52.1	169	53.8	257	53.2

$$X^2=0.13SD: 1P>0.05C=0.016$$

Araştırmanın kapsamındaki öğrencilerin cinsiyetlerine göre nörotik eğilimlere sahip olma ya da olmama durumlarının sayı ve yüzdeler dağılımları .05 düzeyinde anlamsız bulunmuştur. Var olan ilişkinin derecesi de 0.02'dir. Bu durum yapılan diğer normal çalışmalarından elde edilen bulguların paralelindedir. Tablo 29'da öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre dışadönüklük özellikleri gösterip göstermedikleri araştırılmaktadır.

Tablo:29

KTÜ Öğrencilerinin Dışadönüklük Özelliklerine Sahip Olup Olmamasının Cinsiyete Göre Sayı ve Yüzde Dağılımı

	Kız		Erkek		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Dışadönük	105	62.1	212	67.5	314	65
Dışadönük Değ.	64	37.9	102	32.5	169	35

$$X^2=1.41SD: 1P<0.05C=0.054$$

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre dışadönüklük özelliklerine sahip olma ya da olmamalarının sayı ve yüzdelik dağılımları .05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Var olan ilişkinin derecesi 0.05'tir. Bu anlamlılık erkek öğrencilerin daha yüksek düzeyde dışadönüklük özelliklerine sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Tablo 30'da öğrencilerin fakülte değişkenine dayalı olarak psikotik eğilimlere sahip olup olmadıkları araştırılmaktadır

Tablo:30

KTÜ Öğrencilerinin Psikotik Eğilimlere Sahip Olup Olmamasının Fakültelere Göre Sayı ve Yüzde Dağılımı

	Fen Ed.F		Or.veS.D.B.		İ.İ.B.F		M.M.F		Fat.Eğ.F		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Psikotik	31	51.6	15	26.3	46	55.4	44	32.6	62	43.1	285	59
Psikotik Değil	33	48.4	42	73.7	37	44.6	91	67.4	82	56.9	198	41

$$X^2=17.88SD: 4P<0.001C=0.188$$

Öğrencilerin okudukları fakültelere göre Psikotik eğilimlere sahip olma ya da olmama durumlarının sayı ve yüzdelik dağılımları.001 düzeyinde anlamlı bulunmuştur İlişkinin derecesi 0.19'dur. Ortaya çıkarılan bu farklılığın özellikle İİBF öğrencilerinin psikotiklik eğilimlerinin diğer fakültelerde okuyan öğrencilere oranla daha yüksek olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Tablo 31'de öğrencilerin fakülte değişkenine göre nörotik eğilimlere sahip olup olmadıkları araştırılmaktadır.

Tablo:31

Öğrencilerin Nörotik Eğilimlere Sahip Olup Olmamasının Fakültelere Göre Sayı ve Yüzdelik Dağılımı

	Fen Ed.F		Or. Ve S.D.B.F		İ.İ.B.F		M.M.F		Fat.Eğ.F		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Nörotik	30	46.9	27	47.4	45	54.2	47	34.8	77	53.5	226	46.8
Nörotik Değil	34	53.1	30	52.6	38	45.8	88	65.2	67	46.5	257	53.2

$$X^2=12.20SD:4P<0.05C=0.156$$

Öğrencilerin okudukları fakültelere göre nörotik eğilimlere sahip olma ya da olmama durumlarının sayı ve yüzdelik dağılımları .05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. İlişkinin derecesi 0.16'dır. Bu durum özellikle İ.İ.B.F öğrenciler ile Fatih Eğitim Fakültesi öğrencilerinin diğer fakülte öğrencilerine oranla daha yüksek düzeyde nörotik eğilimlere sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Tablo 31'de görüldüğü gibi bu iki fakültenin öğrencilerinin nörotik eğilimlere sahip olma özellikleri nörotik eğilimlere sahip olmama durumlarını gösteren sayı ve yüzdelikler bakımından daha yüksek düzeydedir. Gruplar arası farklılıkları incelemeye yönelik olarak yapılan çalışmalarla ilgili tablolarda Fatih Eğitim Fakültesi öğrencilerinin diğer fakülte öğrencilerine oranla daha yüksek düzeyde nörotik eğilimlere sahip oldukları belirtilmişti. Tablo yorumlanırken bu durumun ortaya çıkmasında fakülte ortamının ve olanaklarının olumsuz yönde etkili olabileceği vurgulanmıştı. Ancak bu tablo da görüldüğü gibi İ.İ.B.F öğrencilerinin nörotizm ölçeğinden almış oldukları puanlar da Eğitim Fakültesi dışındaki diğer fakültelerin almış oldukları puanlardan daha yüksektir. Eğitim Fakültesi ile İ.İ.B.F öğrencilerinin diğer fakülte öğrencilerine oranla daha yüksek düzeyde puan almaları bu fakültelerde okuyan öğrencilerin benzer bazı özelliklere sahip olup olmadıkları sorusunu akla getirebilir. Bu fakültelerin öğrencileri dikkate alındığında diğer fakültelerin dışında sadece bu iki fakültede sözel ağırlıklı eğitim programlarının uygulandığı görülebilir. Bu durumda da nörotizm eğilimlerinin daha yüksek düzeyde görülmesinde bu fakültelerde okuyan öğrencilerin benzer ilgilere sahip olmasının etkili olabileceği ileri sürülebilir. Tablo 32'de öğrencilerin dışadönüklük özellikleri gösterip göstermedikleri araştırılmaktadır.

Tablo:32

Öğrencilerin Dışadönüklük Özellikleri Gösterip Göstermediğinin Fakültelere Göre Sayı ve Dağılımı

	Fen.Ed.F		Or. Ve S.D.B.F		İ.İ.B.F		M.M.F		Fat.Eğ.F		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Dışadönük	38	59.4	41	71.9	56	67.5	89	65.9	93	64.6	317	65.6
Dışadönük Değil	26	40.6	16	28.1	27	32.5	46	34.1	51	35.4	116	34.4

$$\chi^2=2.31SD: 4P>0.05C=0.06$$

Öğrencilerin okudukları fakültelere göre dışadönüklük özelliklerine sahip olma ya da olmama durumlarını gösteren sayı ve yüzde dağılımları .05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. İlişkinin derecesi 0.07'dir. Bu durumda bütün fakülte öğrencilerinin birbirine yaklaşık düzeyde dışadönüklük özelliklerine sahip oldukları ifade edilebilir. Araştırmaya katılmış olan bireylerin üniversite öğrencisi olması, doğal olarak dışadönüklük özelliklerinin yüks-k çıkması beklentisini ortaya koyabilir. Üniversite ortamının sosyo-kültürel etkinlikler açısından yoğun olması, değişik yörelerden gelen öğrencilerin birbirleriyle geliştirdiği ilişkiler ve oyn ortamların paylaşılması bunda etkili olabilir.

41. Araştırmanın Yargıları

Bireylerin kişilik özellikleri nasıl bir yaşam stiline sahip olduklarını ortaya çıkarabilme açısından son derece önemlidir. Kişilik özelliklerini ortaya çıkarabilmek, başka bir deyişle insanları daha iyi anlayabilmek amacıyla bir çok kuram ve ölçme aracı geliştirilmiştir. Eysenck'in kuramı ve geliştirmiş olduğu ölçme aracı da bunlardan bir tanesidir. Bu kurama dayalı olarak ve onun ölçme aracını kullanarak yapılan yapılan çalışma ile KTÜ öğrencilerinin kişilik özellikleri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Öğrencilerin vermiş oldukları cevaplar dikkate alındığında genelde psikotik ve nörotik eğilimlere sahip olmadıkları bunun yanında dışadönüklük özellikleri gösterdikleri ortaya çıkmıştır. Ancak bunun yanında bireysel olarak bazı öğrencilerin psikotik ve nörotik eğilimlere sahip oldukları ya da içedönüklük özellikleri gösterdikleri de belirlenmiştir. Bu eğilimlere sahip olan öğrencilerin özellikleri dikkate alındığında psikolojik yardım olarak ifade edilen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden yararlandırılmaları gereği de ortaya çıkmaktadır.

Öğrencilerin ölçeklerden aldıkları puanların ortalamaları arasında önemli düzeyde farklılıklara rastlanmamıştır. Ancak bazı değişkenlere dayalı olarak incelenen grup farklılıkları çalışmada değişkenlere dayalı olarak farklılıklar ortaya çıkmıştır. Bu durumda fakülte, sınıf, cinsiyet ve SED değişkenlerinin grupların almış oldukları farklı puan düzeyleri üzerinde etkili olduğu görüşü ortaya konabilir.

Cinsiyet ve fakülte değişkenleri ile psikotizm, nörotizm ve dışadönüklük özellikleri arasında manidar düzeyde bir takım farklılıklara rastlanmıştır. Bu durum, öğrencilerin okudukları fakültelerin ve cinsiyetlerinin ölçeklerden aldıkları puanların üzerinde etkili olduğu görüşünün ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Ortaya konan bilgiler üniversite öğrencilerinin duygusal ve sosyal açıdan daha iyi tanınmasına, uyum ve ilişkiler konusunda karşılaştıkları kişilik özelliklerinin bağdaştırılmasına katkı sağlaması açısından önemlidir.

42. Araştırmanın Önerileri

Bu araştırmanın sonuçları öğrencilerin farklı kişilik yapılarına sahip olduklarını bu yüzden onlarla ilgili hizmetlerinde çok yönlü olarak sürdürülmesi gereğini ortaya koymaktadır.

Araştırmanın kuramsal temeline bakıldığında bazı kişilik özelliklerine sahip olan bireylerin uyum ve ilişkiler konusunda bir takım güçlüklerle karşılaşabilecekleri ifade edilebilir. Bu durum dikkate alındığında bu tür özelliklere sahip olan bireylere yardımcı olmak amacıyla psikolojik hizmetlere önem verilmesi gereği ortaya çıkmaktadır.

Bu çalışmada bazı değişkenlerin kişilik özellikleri üzerinde etkili olduğu ortaya konmuştur. Bu nedenle öğrencilerle ilgili yapılacak olan değerlendirmelerde bu değişkenlerin önemini dikkate alınması gerekmektedir.

Kişilik özelliklerini araştırmaya yönelik olarak yapılabilecek olan çalışmalarda Eysenck Kişilik Envanteri ile birlikte Cornel Index'in kullanılması tavsiye edilir.

Öğrencilerin kişilik özellikleri hakkında daha sağlıklı bilgiler elde etmek için ölçme aracının öğrencilere hem birinci sınıfta hem de son sınıfta öntest sontest şeklinde uygulanması yararlı olabilir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

a. Kitaplar

- ARKONAÇ, Sibel :Psikoloji Zihin Süreçleri Bilimi, İstanbul, 1993
- BAYMUR, Feriha :Genel Psikoloji, 11.Baskı, İnkılap Yayınevi Nr.38, İstanbul, 1994.
- BURGER, Jerry M. :Personality, 3.Edition, Brooks/Cole Pub.Comp.pacific Grove, California, 1993.
- COLEMAN, J.C. :Abnormal Psychology and Modern Life. Scott Foresman Com. Dallas, 1964.
- ENÇ, Mitat :Ruh Sağlığı Bilgisi, 9.Baskı, İnkılap Yayınevi, İstanbul, 1994.
- ERKUŞ, Adnan :Psikolojik Terimler Sözlüğü, Doruk Yayınları Nr. 50, Ankara, 1994.
- GEÇTAN, Engin :Çağdaş Yaşam ve Normaldışı Davranışlar, 3.Baskı, Maya Yayınları Nr.3, Ankara, 1984.
- GROTEVANT, H. :Kişilik Gelişimi (Çev.Ö.H.Ersever), Ergenliği Anlamak(Çev.Bekir Onur), 1.Baskı, İmge Kitabevi Yayınları Nr.117, Ankara, 1995.
- GÜRÜN, O.A. :Psikoloji Sözlüğü, İnkılap Yayınevi Nr.8, İstanbul, 1991.
- HAVUŞ, Mehmet :Orta Dereceli Okullarda Disiplin Cezası Almış Öğrencilerin İçedönüklük-Dışadönüklük Kişilik Özelliklerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, KTÜ-SBE, Trabzon, 1993.
- JERSILD, Arthur T. :Çocuk Psikolojisi(Çev.Gülseren Günçe), S Yayınları, Ankara, 1968.

- :Gençlik Psikolojisi(Çev.İbrahim N.Özgür), 4. Baskı, Eko Matbaası, Ankara,1988.
- KÖKNEL, Özcan :Zorlanan İnsan, 2. Baskı, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 1988.
- :Kaygıdan Mutluluğa Kişilik, 4. Baskı, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 1983.
- :Yaşamın Zaferi, 1. Baskı, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 1994.
- LEFRANÇOIS, G.R. :The Lifespan, Third Edition, Wodsworth Pub.Comp., Belmont, California, 1990.
- MONTE, F.C. :Beneth the Mask, Fourth Edition, Holt, Rinehard and Winston inc, The Dryden Press, Sounders College Publishing, Boston, 1991.
- MORGAN, Clifford T. :Psikolojiye Giriş(Çev.Arıcı ve ark.), 1.Baskı, Meteksan Yayınları, Ankara, 1980.
- ÖNER, Necla :Türkiye’de Kullanılan Psikolojik Testler, 2. Baskı, B.Ü. Yayınları Nr.584, İstanbul, 1996.
- ÖZGÜVEN, İ.Ethem :Psikolojik Testler,1.Baskı, Yeni Doğu Matbaası, Ankara, 1994.
- ÖZTABAĞ, Lütfi :Psikolojide İlk Adım, İnkılap ve Aka Yayınevi, İstanbul, 1994.
- ÖZTÜRK, M.Orhan :Ruh Sağlığı ve Bozuklukları, 5.Baskı, Hekimler Yayın Birliği, Nr 503, Ankara, 1994.
- PLOTNIK, Rod :Introduction to Psychology, Second Edition, Random House, New York, 1986.
- RYCHLAK, Joseph F. :Personality and Psychoteraph, Second Edition, Houghton Mifflin Company, Boston,1981.

- SOYER KALI, M. :Sosyal İçedönüklük ve Dışadönüklük Kişilik Özelliğinin Uyum Düzeylerine Etkisi Yüksek Lisans Tezi, H.Ü-SBE, Ankara, 1992.
- UĞUR ŞEMİN, Refia. :Gençlik Psikolojisi, 3.Baskı, Remzi Kitabevi Nr.98, İstanbul, 1992.
- TEKNECİ, Kemalettin. :KTÜ Fatih Eğitim Fakültesi 1. Sınıf Öğrencilerinin Demografik Özellikleri ve Kişilik Yapıları, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, KTÜ-SBE, Trabzon, 1992.
- YANBASTI, Gülgün :Kişilik Kuramları, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir, 1990.
- YAVUZER, Haluk :Psikososyal Açından Çocuk Suçluluğu, İ.Ü.E.F. Yayınları, Nr.2798, İstanbul, 1986.

b. Makale ve Bildiriler

- BANKS, Mooly
FUCCI, Donald
at. all. : "Effect of personality on Magnitude Estimation of Complex Auditory Stimuly", **Perceptual& Motor Skills**, (August 1994), pp. 67-84.
- BIRGISSON, G. H. : "Diferences of Personality, Defensiveness, and Compliance Between Admitting and Denying Male Sex Offenders", **Journal of Interpersonal Violence**, (March /April 1994), pp.118-127.
- CANTEZ, E : "Türkiye'de Kullanılan Bazı Testlerin Uygulamalarından Elde Edilen Sonuçlar Eysenck Şahsiyet Testi ile Değerlerin Tetkiki Testi", **Tecrübi Psikoloji Çalışmaları**, İ.Ü. Matbaası, 1994, ss.53-63.
- DUNN, A.Eliet, J. : "Extraversion-Introversion and Spatial İntelligence", **Perceptual & Motor Skills**, (April 1996), pp.256-262.
- FONSECA, A.C.
YULE, W. : "Personality and Antisocial Behavior in Children and Adolescents", **Journal of Abnormal Child Psychology**, (December 1995), pp.767-781.

FRANCIS, L.
WILCOX, C.

:"Personality Prayer and Church Attendance Among 16- to 18-Year Old Girls in England", **The Journal of Social Psychology**, (April 1994), pp.243-246.

GROSARTH, M. R.
EYSENCK, H. Y.
at all.

:"Alcohol Consumption and Health; Synergistic **Psychological Reports** (October, 1995), pp. 675-687.

HUNT, Anne E.
CATALANO, John F.
at all.

:"Reactivity in Extroverts and Introverts", **Perceptual & Motor Skills** (April 1996), p.526.

MALTBY, John

:"Personality, Prayer and Church Attendance among U.S Female Adults", **Journal of Social Psychology** (August 1995), pp.529-531.

MWAMWENDA, T.S.

:"Personality and Academic Achievement", **Psychological Reports** (August 1995), pp.265-266.

ÖZBAY, Yaşar
YAZICI, Hikmet

:"Sigarayı Bırakma Çabaları İçme Sıklığı ve Kontrol Etkinliğinin Sigara İçme Davranışı Üzerindeki Etkisi", 3. Eğitim Bilimleri Kongresine Sunulan Bildiri, Bursa, 6-7 Eylül 1996.

STEMBERGER, R. T.
CALHOUN, Karen S.
at all.

:"An Analysis of Possible Developmental Factors", **Journal of Abnormal Psychology** (August 1995), pp.526-531.



EKLER

EK 1: BİLGİ TOPLAMA FORMU

1. Fakülte:

3. Sınıf:.....

2. Bölüm:

4. Yaş:

5. Cinsiyet:

1 () Kız

2 () Erkek

6. Ailenizin ikamet ettiği yer

1 () Köy

2 () Kasaba

3 () Şehir

7. Ailenizin sosyo-ekonomik gelir düzeyi

1. () Düşük

2. () Orta

3. () Yüksek

8. Anne-babanın hayatta olma durumu

1. () İkisi de sağ

2. () İkisi de ölü

3 () Anne sağ, baba ölü

4 () Baba sağ, anne ölü

9. Annenin mesleği

1 () Ev hanımı

2 () Emekli

3 () İşçi

4 () Memur

10. Babanın mesleği

1 () İşsiz

2 () Emekli

3 () İşçi

4 () Memur

11. Annenin öğrenim durumu

1 () Okur-yazar değil

2 () Okur- yazar

3 () İlkokul mezunu

4 () Ortaokul mezunu

5 () Lise mezunu

6 () Yüksekokul mezunu

12. Babanın öğrenim durumu

- 1 () Okur-yazar değil 2 () Okur-yazar 3 () İlkokul mezunu
4 () Ortaokul mezunu 5 () Lise mezunu 6 () Yüksekokul mezunu

13. Kardeş sayısıKızErkek

14. Ailenizin kaçınıcı çocuğusunuz?



EK 2: EYSENCK KİŞİLİK ENVANTERİ

(LÜTFEN HER SORUYU CEVAPLAMAYI UNUTMAYIN)

- | | |
|--|------------|
| 1. Bir çok değişik merakınız var mıdır? | EVET HAYIR |
| 2. Her hangi bir işi yapmadan önce durup enine
boyuna düşünürmüsünüz? | EVET HAYIR |
| 3. Ruh haliniz sık sık inişler çıkışlar gösterir mi? | EVET HAYIR |
| 4. Başkasının yaptığını bildiğiniz halde hayatınızda
hiç bir şey için övgü kabul ettiğiniz oldu mu? | EVET HAYIR |
| 5. Konuşkan bir insanmısınız? | EVET HAYIR |
| 6. Borç içinde olmak sizi endişelendirir mi? | EVET HAYIR |
| 7. Nedeni olmadığı halde kendinizi tam anlamıyla
son derece mutsuz hissettiğiniz oldu mu? | EVET HAYIR |
| 8. Kendi payınızdan fazlasını almak için aç gözlülük
ettiğiniz oldu mu? | EVET HAYIR |
| 9. Geceleri evinizin kapısını penceresini dikkatli
bir şekilde kitlermisiniz? | EVET HAYIR |
| 10. Oldukça canlı bir kimse misiniz? | EVET HAYIR |
| 11. Bir çocuğu ya da bir hayvanı acı çekerken
görmek sizi alt üst eder mi? | EVET HAYIR |
| 12. Yapmamanız ve söylememeniz gerektiğinden
sık sık endişe edermisiniz? | EVET HAYIR |

13. Bir şeyi yapacağınızı söylediğiniz zaman ortam ne kadar elverişsiz de olsa verdiğiniz sözü tutarmısınız? EVET HAYIR
14. Paraşütle atlamaktan hoşlanırmısınız? EVET HAYIR
15. Canlı bir toplantının genellikle kendinizi havasına kaptırır ve eğlenirmisiniz? EVET HAYIR
16. Tedirgin biri misiniz? EVET HAYIR
17. Kendi suçunuz olduğunu bildiğiniz halde bunu yapmaktan ötürü başkasını suçladığınız oldu mu? EVET HAYIR
18. Yeni kişilerle tanışmaktan hoşlanırmısınız? EVET HAYIR
19. Sigorta projelerinin iyi bir fikir olduğuna inanırmısınız? EVET HAYIR
20. Hisleriniz kolayca incinir mi? EVET HAYIR
21. Bütün alışkanlıklarınız iyi ve arzu edilen cinsten midir? EVET HAYIR
22. Sosyal olaylarda arka planda kalma eğilimindemisiniz? EVET HAYIR
23. Acaip ve tehlikeli etkileriolabilecek uyuşturucuları kullanabilirmiydiniz? EVET HAYIR
24. Sık sık taşıtığınızı hissedermisiniz? EVET HAYIR
25. (Bir toplu iğne ya da düğme olsa bile) Hiç başkasına ait bir şeyi aldınız mı? EVET HAYIR

26. Çok gezmeyi severmisiniz? EVET HAYIR
27. Sevdiğiniz kimseleri üzmekten hoşlanırmısınız? EVET HAYIR
28. Sık sık suçluluk duygusundan rahatsız olurmusunuz? EVET HAYIR
29. Bazan hiç bir şey bilmediğiniz konulat hakkımda konuşturmusunuz? EVET HAYIR
30. Okumayı insanlarla tanışmaya tercih edermisiniz? EVET HAYIR
31. Size kötülük yapmak isteyen düşmanlarınız var mı? EVET HAYIR
32. Kendinize sihirli bir kimse dermisiniz? EVET HAYIR
33. Kaba davrandığınız zaman daima özür dilermisiniz? EVET HAYIR
34. Çok arkadaşınız var mı? EVET HAYIR
35. Bazan başkalarını gerçekten incitebilecek (zarar verecek) şakalardan hoşlanırmısınız? EVET HAYIR
36. Endişe eden birimisiniz? EVET HAYIR
37. Çocukluğunuzda size söyleneni hiç itiraz etmeden derhal yaparmıydınız? EVET HAYIR
38. Kendiniz için kaygısız diyebilirmisiniz? EVET HAYIR
39. Terbiyeli ve dürüst olmak sizin için önemli midir? EVET HAYIR

40. Dehşet verici şeyler olavak diye endişe edermisiniz? EVET HAYIR
41. Başkasına ait bir şeyi kaybettiğiniz ya da kırdığınız oldu mu? EVET HAYIR
42. Yeni dostlar edinmek için genelde ilk adımı sizmi atarsınız? EVET HAYIR
43. İnsankar size dertlerinden bahsettiklerinde eler hissettiklerini kolayca anlayabilirmisiniz? EVET HAYIR
44. Kendinize gergin ya da çok sinirli diyebilirmisiniz? EVET HAYIR
45. Etrafta el altında çöp kutusu olmadığı zaman çöpleri yere atarmısınız? EVET HAYIR
46. Başkaları ile birlikte olduğunuz zaman genelde sessiz misiniz? EVET HAYIR
47. Evliliğin modasının geçmiş olduğunu ve onsuz yapılabileceğine inanıyornusunuz? EVET HAYIR
48. Bazı bazı kendinize karşı acıma hissi duyarmısınız? EVET HAYIR
49. Bazen azıcık böbürlenirmisiniz? EVET HAYIR
50. Sönük bir toplantıya kolaylıkla canlılık getirebilirmisiniz? EVET HAYIR
51. Dikati araba kullanan insanlar sizi rahatsız eder mi? EVET HAYIR
52. Sağlığınız hakkında endişelenirmisiniz? EVET HAYIR

53. Herhangi bir kise için fena ya da yakışsız şeyler
söylediğiniz oldu mu? EVET HAYIR
54. Arkadaşlarınıza şaka ya da komik şeyler anlatmaktan
hoşlanırmısınız? EVET HAYIR
55. Bir çok şeyin tadı (lezzeti) size aynı mı gelir? EVET HAYIR
56. Bazan somurturmusunuz? EVET HAYIR
57. Çocukluğunuzda hiç anne ya da babanıza karşı
yüzsüzlük yaptığınız oldu mu? EVET HAYIR
58. İnsanlarla kaynaşmaktan hoşlanırmısınız? EVET HAYIR
59. İşinizde hatalar olduğunu bilmek sizi endişelendirir mi? EVET HAYIR
60. Uykusuzluk çekmekten şikayetçisiniz? EVET HAYIR
61. Yemekten önce daima dua edermisiniz? EVET HAYIR
62. İnsanlar sizinle konuşurken daima bir cevabınız var mı? EVET HAYIR
63. Randevu yerinde vaktinden önce bulunmaktan
hoşlanırmısınız? EVET HAYIR
64. Sık sık sebepsiz yere kendinizi kayıtsız ve yorgun
hisseder misiniz? EVET HAYIR
65. Oyun oynarken hiç hile yaptınız mı? EVET HAYIR
66. Çabuk hareketi gerektiren şeylerden hoşlanırmısınız? EVET HAYIR
67. Anneniz iyi bir kadın mıdır(mıydı)? EVET HAYIR
68. Sık sık hayatın çok sıkıcı ve donuk olduğu hissine
kapıldınız mı? EVET HAYIR

69. Hiç kimseden yararlanmaya katiğınız oldu mu? EVET HAYIR
70. Sık sık zamanınızın elverdiğinden çok faaliyete katılırmısınız? EVET HAYIR
71. Sizi atlatmaya çalışan çoksa endişelenirmisiniz? EVET HAYIR
72. Görünüşünüz için çok endişelenirmisiniz? EVET HAYIR
73. Hoşlanmadığınız insanlara karşı bile sürekli nazik ve terbiyelimisiniz? EVET HAYIR
74. Sizce insanlar geleceklerini güvence altına alabilmek için sigorta ve tasarruf işlerine çok mu zaman harcamaktadırlar? EVET HAYIR
75. Ölmüş olmayı hiç istediğiniz oldu mu? EVET HAYIR
76. Meydana çıkmayacağından kesinlikle emin olsanız vergi öderken kaöamaklar yaparmıydınız? EVET HAYIR
77. Bir toplantıyı hareketlendirebilirmisiniz? EVET HAYIR
78. İnsanlara karşı kabalık etmeye çalışırmısınız? EVET HAYIR
79. Utandırıcı bir tecrübenin ardından uzun süre düşünürmüsünüz? EVET HAYIR
80. Kendi bildiğınızı yapmak için hiç ısrar ettiğiniz oldu mu? EVET HAYIR
81. Trene ya da otobüse sık sık son anda mı yetişirsiniz? EVET HAYIR
82. Asabi olmaktan şikayetçimisiniz? EVET HAYIR
83. Birinin hislerini rencide etmek için kasıtlı olarak bir söz söylediğiniz oldu mu? EVET HAYIR
84. Birbirine zararsız şakalar yapan bir toplulukta bulunmaktan nefret edermisiniz? EVET HAYIR

85. Sizin kabahatiniz olmadığı halde arkadaşlarınız kolayca bozulur mu? EVET HAYIR
86. Sık sık kendinizi yalnız hissedermisiniz? EVET HAYIR
87. Anlatacağınız şeyin her zaman önceden denemesini yaparmısınız? EVET HAYIR
88. Bazen hayvanları tedirgin etmekten hoşlanırmısınız? EVET HAYIR
89. Sizde ya da yaptığınız işte hata bulunursa kolayca kırılırmısınız? EVET HAYIR
90. Hiç tehlikesi olmayan bir hayat size çok mu sıkıcı gelir? EVET HAYIR
91. Hiç randevunuza veya işinize geç kaldınız mı? EVET HAYIR
92. Etrafta fazla heyecan ve telaş olmasından hoşlanırmısınız? EVET HAYIR
93. Başkalarının sizden korkmasından hoşlanırmısınız? EVET HAYIR
94. Bazen etrafınıza neşe saçarken bazen de son derece cansız ve yavaş hareket edermisiniz? EVET HAYIR
95. Bazen bugün yapmanız gereken bir işi yarına bırakırmısınız? EVET HAYIR
96. Başkaları sizi çok canlı ve hareketli olarak mı görür? EVET HAYIR
97. İnsanlar size çok yalan söyler mi? EVET HAYIR
98. Bazı şeylere karşı alınganmısınız? EVET HAYIR
99. Yaptığınız hatayı daima kabul edermisiniz? EVET HAYIR

100. Tuzağa yakalanmış bir hayvan için daima

üzülürmüsünüz?

EVET HAYIR

101. Bu testi cevaplamaktan rahatsız oldunuz mu?

EVET HAYIR

PUANLAMA ANAHTARI

Evet (+)

Hayır (-)

(-x-) şeklindeki sayılar tam tersi

25 item

21 item

23 item

21 item

Psikolojik(P)

Dışadönük(E)

Nörötik(N)

Yalan(L)

-2-	1	3	-4-
-6-	5	7	-8-
-9-	10	12	13
-11-	15	16	-17-
-19-	18	20	21
23	-22-	24	-25-
27	26	28	-29-
31	-30-	32	37
35	34	36	-41-
-39-	38	40	-49-
47	42	44	-53-
51	-46-	52	-57-
55	50	60	61
-59-	54	64	-65-
-63-	58	68	-69-
-67-	62	72	-76-
71	66	75	-80-
74	70	79	87
-78-	77	82	-91-
81	92	86	-95-
85	96	94	99
88		98	
93			
97			
-100-			

ÖZGEÇMİŞ

Hikmet YAZICI, 02.02.1971 tarihinde Trabzon'un Çaykara ilçesinde doğdu. Taşlıgedik Köyü İlkokulu'nu 1982'de bitirdikten sonra Devlet Parasız Yatılı Okul sınavlarını kazanarak orta öğrenimini 1985 yılında Trabzon Cumhuriyet Ortaokulu ve 1988 yılında Trabzon Lisesinde tamamladı. 1988 yılında KTÜ Fatih Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Eğitimi Bölümü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programını kazandı. Aynı programdan 1992 yılında mezun oldu. 1993 yılında Rize Lisesinde rehber öğretmen olarak çalışmaya başladı. 1994 yılında KTÜ Fatih Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Eğitimi Bölümü Eğitimi Program Geliştirme Anabilim dalında açılan Araştırma Görevliliği sınavını kazanarak Milli Eğitim Bakanlığından Karadeniz Teknik Üniversitesine geçti. 1995 yılında Rehberlik ve Psikolojik Danışma alanında yüksek lisans eğitimine başladı.

YAZICI bekar olup, yabancı dili İngilizcedir.

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM
DOKÜMAN İŞYON